

Августын 25-да - Шахтерой Үдэр

ГАЗАРАЙ БАЯЛИГ ЧУДАЛАГШАД

Үлгэн уужам Буриад оромнай ашагта малтамалуудаар аргаги баян гэжэ нургуулнин наһан-наа бидэ мэдэжэ абадагбди. Д.И.Менделеевой таблицын бүхы шахуу зүйлнүүд түрэл дай-дымнай хүрһэн соо нөө-сэлэгдэнхэй.

Шахтерой мэргэжэлтэ һайндэрые республикынай нүүр-һэшэд алта, ураан малтагшад хүсэл найдалтайгаар утгана. Дэлгүүрэй экономикын хүндэ-хэн мунсада үбшэнтэйгөөр дайруулан энэ һалбарн һүүдэй үедэ һэргэн хүгжэжэ эхилээ. Сагаан-Нуурай нүүр-һэй уурхайн, Ахын болон Баунтын аймагуудай дэбисхэр дээрэ оршодог алта малтадаг предпрятинуудай коллективүүд амжалтатай хүдэлнэ.

Жэһгээлэн хэлэхэдэ, алта олзборилгын һалбарн мүнөө үедэ республикын экономикын эгээн эршэтэйгээр хүгжэжэ байһан һалбаринуудай нэгэн болонхой. Буриад орондо алта малталгын хэм хэмжээн дээшлэжэ, 7,5 тоннодо хүрэнэ (жэһгээлбэл, шэтынхид 4,5 тонно олзборилан). Республикын Президент А.В.Потаповай Баунтын аймагта алташагтадэй үнгэргэһэн зүблөөнэй үедэ мэдүүлһэнэй ёһоор, һаяын жэл-нүүдтэ 10 тоннын хэмжээндэ хүрэхэ арга нүхээсэл бии.

Найдал зориг түрүүлэ үшөө нэгэ зүйл гэхэдэ, Росси дотор эгээн ехэ, эгээн эрхим, эгээн аюулгүй гэжэ тоологдодог Хиагдын ураанай хэбтэшые ашаглалга болоно. Эндэ 120 мян-

ган тошно ураан новсэлэгдэнхэй. Россидэ, мүн бүхы дэлхэйдэше атомна электростанцинууд хүдэлһэн зандаа ха юм. Экологини талаар аюулгүй үйлэдбэри эмхидхэлгын, мүн бүхыдоо шахтернуудай аюулгүй ажал хангалгын асуудалнууд зайлашагүй шиидхэгдэдэг гээд тэмдэглэе.

Шахтерой ажал хүндэ хүшэр, аюултай холбоотой ажал гээшэ ааб даа. Хүнгэн бэшэ энэ мэргэжэл шэлэһэн хүнүүдтэ бэсын элүүр энхые, түрэл орондоо тон хэрэгтэй ажалдань бүри ехэ амжалта, бүхы һайн һайхание хүсэ!

Т.САМБЯЛОВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түгнын шулуун нүүрһэнэй уурхайда.
А.БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

ПРЕЗИДЕНТДЭ БАЯР ХҮРГЭНЭ

Россин Олын хэрэг эрхилдэг эхэнэрнүүдэй эблэлэй президент Т.Г.Малютинаһаа бэшгэ Буриаддэй Президент А.В.Потаповай нэрэ дээрэ ербэ.

Табадахи жэлээ үнгэргэгдэһэн, Росси дотор олондо мэдэжэ болоһон «Эхэнэр - жэлэй директор» гэһэн Бүхэроссин конкурсые үргэнөөр дэмжэжэ байдагынш түлөө Татьяна Григорьевна Леонид Васильевичта баяр хүргэнэ.

Буриад ороной эхэнэрнүүд һаяхан үнгэргэгдэһэн табадахи конкурсдо хабаадажа, үндэр шагналнуудта хүртөө гэжэ Т.Г.Малютина мэдэсэнэ. Софья Нимасвна Батожапова, Фаина

Павловна Ботоева, Наталья Федоровна Волкова, Зинаида Алексеевна Ганищева, Альбина Цыреновна Дамбаева, Галина Цыбыкдоржиевна Дабеева, Светлана Дондковна Доржиева, Светлана Дашижаповна Жигжитова, Евдокия Федоровна Тазетденова, Тамара Шагжиевна Хамарханова болон Людмила Павловна Чиркова гэгшэд лауреадуудай тоодо ороно.

Буриад ороной түрүү ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд саашадашые иимэ ехэ конкурсно нэрэтэй түрэтэйгөөр хабаадаха аабза гэжэ найдажа байһанаа Т.Г.Малютина мэдүүлбэ.

САГААН ЭДЕЭН САЛГИДАХАЛ

Республикын Хүдөө ажахын ба эдэе хоолой зүйлнүүдэй министерство һүнэй промышленностини предпрятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэй зүблөө-семинар үнгэрһэн долоон хоногто эмхидхэбэ.

ВСГТУ-гай һүнэй продуктуудай кафедрые даагша, техническэ эрдэмэй доктор И.С.Хамагаевагай, Хүдөө ажахын болон эдэе хоолой зүйлнүүдэй министерствын эдэе хоолой ба болбосоруулгын промышленностини комитэдэй

ахамад мэргэжэлтэ Т.П.Шаглановагай хэһэн удха түгээлдэр элидхэлнүүдые суглаарагшад анхаралтайгаар шагнаһан байгаа.

Энэ үдэр сыр болон тоһоной шанарые шалгалгын республикын конкурс үнгэргэгдэһэн байгаа. Байгша ондо сагаан эдэе буйуулагшад эршэмтэйгээр, амжалтатайгаар хүдэлнэ. Ерхэ жэлдэ энэ һалбарини коллективүүд үйлэдбэрилһэн продукция 5 процентээр дээшлүүлхые хараална.
Хэблэлэй албан.

«БАЙГАЛ - БҮХЭДЭЛХЭЙН БАЯЛИГАЙ ЗҮЙЛ»

Үглөөдэр республика доторнай Байгал тэмдэглэгдэхэн. Тус баярта зорюулагданан олон аюулганууд үнгэргэгдэхэ юм.

Эгээл энэнтэй дашарамдуулан, Үндэһэтэнэй номой «Байгал - бүхэдэлхэйн баялигай зүйл» гэһэн гаршан зурагуудай выставкэ үсэгдээрһөө дэлгэгдэе.

- Манай номой сан гурбадахи жэлээ Байгалда зорюу олоной анхаралда табяа. 2001 ондо Байгалай байгаль зорюулаа һэмди. Харин мүнөө баялигынь хэ оролдообди, - гээд номой сангай таһагые даагша Рэга Батомункуева хөөрэнэ.

Олоной үзэмжэдэ 200 гаран номууд, гоё фото-зураг материалууд табигдажа, Байгал тухай хөөрөнэ. Энэ выставкэ августын 31 болотор хүдэлхэ юм.

Үглөөдэр - Байгалай үдэр

ХУРЫЛАН ХАРАГДАН ХАН УУЛАМНАЙ

Манай Тохой шотагһаа Байгал хүртээр сэхэ хадаар 80-яад километр болодог юм гэдэг. Һайн харгы угы бэд даа. Хадын хүндийһөө Бүхэн голы талада урдажа гараһан газарта 1960-аад, 1970-аад онуудта Ардасанай леспромхозой бии болоходо, машинаар модо зөөдэг харгынууд Байгал хүртээр шахуу ошодог болоһон хаш.

Дүшөөд жэлэй саана 7-8-дахи класста һуража байтараа, һургууляраа хүбшэ гаража, леспромхозой модо отолдог участогуудые гэшүүнэ мэтын үлэгдэлнүүдһээ сэбэрлэхэеэ ошобобди. Май һарын хорёод байгаа. Бүхэнэйнгөө хабишуугаар голоо үсгэжэ, хэдэн хадын саана гарабабди.

Талада ногооной һаял булттайгаад байтар, хүбшэдэ энэ үедэ үбдэгһөө дээшэ үдхэн ногоон ургашанхай байба...

Шотагтамай хойто хада, урда хада гээд, эгсэ ондоо эрхэ байдалтай юм. Сэлэнгэ зубшаһан урда хада налуу, набтаршаг, хойто хормой ташалангын Хяагтын харгыда туладаг. Тиихэдэ гол түлэб наһад үдхэн бэшээр ургадаг, ой соонь - һаруул, гэрэлтэй. Булаг гэжэ огто угы шахуу. Тиимэ нэгэ урда зүгэй талалиг шэнжэтэй. Карта дээрэ Моностой гэжэ нэрлэгдэдэг.

Сонгоол-сартуул хэлэн дээрэ монос гэшэ мойһон болоно. Тиимэ ехээр мойһонойшые ургахые мэдэнгүйб. Сэлэнгэ тээшэ харанһан урда боорёорнь байһан лэ байгаа бээ.

Харин хойто хадынгаа ойс иматгал хүбшэ гэжэ зоннай нэрлэдэг. Наһад, шэнжэдэнь - хори гаран метр үндэр. Харгыһаа

модон уруу оро үнэхөөрөөл хүбшэ шэнги сагдуул, багаанай үдхэн ябахын аргагүй. Бүхэндэ - булагуд үхэр шодон, улаан гээд, дүүрэн жэмэе. Багадаа гүн хүр ябуултажа үзөөгүй модо ногооной эман рөөр ургашоод ба хаһанаа мартагдта. Ушарын гээдэ дэхи тиимэ уужа гөөшөө 15-20 кило хойшоо нэмжэе. Дабаанай хүбшэ үржэлтэ шинит аршаан гэжээжэ.

Тиимэһээ Тохой тохи Хан ууламан үдэр оройгоор байдаг.

Талатай уулзаһан ташаланһаан элдэ хаяар гэхэншээ Хан баабайншэ 1966 ондо сөт хууда Новоселур дүүргээ. 1977 с Дээдэ кооператив 19 ондо СССР һаймаан хүтэлбэри аминда туяатай жаргаха үсэр үжэгтэй гоёор тоо сагаан, сийдэм шаргал, шад улаан гэрэл гайхамшан наадан мэтээр үсэр Хан баабайншэ Сагаан хада, Хойно оройһоонь Байгал Бүхэнэй мүнцээр үсэр зэрэглэлтэй хитан дээрээ зон амгатай ябыта!

худалдаа
яата хүд
ЭН ЖЭЭН М
НН үзгэ дууһан ү
ноутагтаа олон
Тоорон нууртаа он
уринһаа баруун
уу зайда, хүлхэр с
үзгээ наһан тү
энэ н
е сагта мэдэн
раһаань орёо
а лэ, наһа
Урда дүжэн
хэ сэлхүүд х
хын тула гэмх
хирэ шини гин
режа байһан
нээхэн нуур ми
байдалда ар-тан
нөөһэн түүхэн
нын гуйхон гин
тугшаа шүдхүү
бээр
лашанг хэһэн
бүрүүдэ бар
Баруун түүхэн
талын гин
н добтолжо
даа. Үб
хэмэ
нхэн
мүлһэн
ээд лэ
итараа
төө нуур
зубшан
гэнт
эндэ
жар
оо ха
алихай
нөө м
ада
зүүр
ни Бор
арада
булт
ордон
хан
гарган
дан
байда
20-до
үргээд
уудай
байгаа
Ар
илжэ, кол
оролсож
һэнэй эл
Күр
адаа
наа да
АҮҮРГЭН
хоомоо
та
түе бүх
иматгал
АМДА
көөр аба
туулай
Урдаа зор
ригтой, һ
соо ного
ни олон
абажа ша
эрэймн
БО
А Ы Н Е В
тоонто ш
ондо оро
һон хүн
жэл соо
таттай т
дүгэй хү
көөр бэш
абадаа
туулаа б
Дээдэ ко
1966 он
хууда
Новосел
дүүргээ.
1977 с
Дээдэ ко
19 ондо
һаймаан
хүтэлбэ
мэргэ
Киев хот
нэһэтэйг
түгээ
залуу
шартийн
өөрһингөө
дээшлүү
нээр
полити
талаар
дэг, тус
дэг хүн ю
Р
боложо
зэвхээл б
тала ми
буух
полити
асуудалу
ух
«Буриад ү

Худалдаа наймаанай отличник, РБ-гэй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ Б.Э.ДОРЖИЕВАЙ 70 наһанай ойдо

ДЭЛХЭЙ... ЗУЙЛ... Байгал... олон... гэрш... Рэ... зорж... байга... хэ... Рэ... фото-зур... хоорон... ХУДАЛДАА... Борж...

«Бурятия», «Правда Бурятии», «Совет наймаан» сонинуудта, «Байгал» сэтгүүлдэ толилуудат гэжэ лэн. Ажабайдалай имэ эдбхитэй хараа бодол баримтадаг хүн лэн тула нийтын ажабайдалда хам оролсодог байһанинь гайхалтай бэшэ. Жэжээлхэдэ, ВАРК-ын хоёрдохи съезд дээрэ шалгалтын комиссин түрүүлэгшээр хунгагдаа, нотагайхидай «Хэжэнгэ» эблээй түрүүлэгшээр ажаллаа, ветерануудай соведэй, НПСР-эй ажал хэрэгүүдтэ хабаадажа, хунгалтануудай үедэ дээдэн тушаалтадай этигэмжтэ нюур боложо, олон зоноор харилсаһан байха. Түрэн түрын шагнал хайрануудта хүртэһэн ушар ойлгосотон. Юһэн медаль, Оөртөн, эгээл сэнтэйнь - дайһан жэлүүдтэ ара талада ажал хэжэ олоһон суута медаль болон «Ажаадаа шалгарһанай түөө». 70 наһанайн ойтон дашарамдуулан, Буряад Республикын Праниельство «Хани барисаанай» ордендо зууршала хэнхэй. Республикын Хүндэлэн хоер грамота бии. «Буряад Республикын худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэнэ хүндэтэ нэрэ зэргэ, «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэнэ тэмдэг абанхан. Айл бүлэ болоһон хоер басагадтай. Зээ хүбүүн зээ басаган хоертоо хүндэтэй үбгэн

(самообслуживани) аргада орууһан ябадал мүн. Энэ шэнэ аргын ашаар эд бараа абагшадта үнэтэ сагаа алмаха, дуран соогоо шэлэжэ абаха наймаалагшадтай ажалые хүнгэдхээ арга олодо, эд бараанай эрьсэ хараа байса хайжаржа, түсэб үүдэс дүүргэдэг болоо. Наймаа хэдэг кадрнуудай ажалһаа гаража ошохо ябадалые усадахын тула лабораторини хүдэлмэрилэгшэд хараалһан түсэбэй еһоор аймагуудаар социалистическэ шэнжэлгэ хэжэ, дүнгүүдээрнэ Буркоопсоюзай хүтэлбэри зохихо хэмжээ абанһан байха. Магазинуудые эд бараагаар нэгэ гуримай ёһоор таһалгаряагүйгөөр хангадаг болоһын тула лаборатори найнаар бодожо үзэһэн «Оптово бааза - аймагуудай бааза - магазинууд» гэнэ сетевой график бии болгоо. Буркоопсоюзай аппарат дотор хэрэгтэй документүүдые болон хэрэг дансын саарһа - гуурһа гуримнуулаха хэрэгтэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Ондоо газарнуудар нимэ лабораторинуудай ажал хэр ябуулагданаб гэжэ һонирхонгоо, АҮИ дүршлөө андалдангаа лабораторини хүтэлбэрилэгшэ хүршэ Шэтэ, Эрхүү можонуудаар, Яхад болон бэшншые газарнуудаар ябанһан, тэндэ хараһан-үзэһэнөө ажалдаа нэбтэрүүдэг байгаа.

АЖАБАЙДАЛАЙНЬ ХУШЭР ЗАМ

аба, һанаа сэдхэхээр дүүрэн, һайхан сайгаа уугаад лэ, ногоон сээрлигээр надахан хүжэ тайга соохи дача дээрэ хуулита амаралтатаа дүүрэн эдэхэ эрхэ байха. Тэдэ... наһараа ажал хэжэ һурамхи бэшэ мии байлгангүй ха. Мүнөө байгаа хамгаалха республикын соведэй түрүүлэгшын орлогшоор ажаллажа ябана. Үнгэрһэн ноябрь, соо Россин соведэй XI съездын делегат боложо, Москва хото ошоод эрбэ лэн. АНХА ТҮРҮҮН мэргэжэл оложо, ажалай дэбтэртэй болһон Сэлэнгын аймагай Сэлэн - Дүүмйн ремесленнэ училищын өөртөн хүндэтэй. Эгсэ хоер жэл соо һураасажа гараад, «Токарь - универсал» гэнэ үнэмшлэгтэй хүбүүн Яруунын аймагай Эгэтын МТС эльгээгдэ. Тэрэ үедэ имэ предриятинууд һайн баазатай, хүсэд ойнһожоруулагдан бүрин түгэс мастерскойнуудтай, дүй дүршэлтэй кадрнуудтай байдаг лэн. Эндэ арбан долоотой хүбүүхэн дүй дүршэл гээшые мүлжэ гараа. Хахад жэл болоод, Хэжэнгын МТС эльгээгдэ. Сэрэгтэ татагдатаргаа, эндэ дүрбэн жэл соо ажаллажа гараһан байха юм. Сэрэгтэ табигдажа ерээд, ВЛКСМ-эй райкомой инструктор, Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой райот, Хориин райпотребсоюзай инструктор, КПСС-эй райкомой пропагандист, томодхогоһон гурбан районий соёлой таһагые даагша, райпотребсоюзай түрүүлэгшын орлогшо - болбосоролгынь шатанууд. Дээдэ һургуулин диплом абаад байтарнь, 1968 оной ноябрьда Буркоопсоюзай хүтэлбэри шэнэ тушаал - эрдэмтэ түшгэлэн ажал эрхилхэ лабораторини даагша болохые дуралдаа. Хоһон газарта дүрбэн хүн, инструкция болон дүрмһөө бэшэ юушые байхагүй. Эндэ Доржиевай хүтэлбэрилэн лабораторини юһэн жэл соо наймаа абагшадтай өбөөрхоор ажал хэжэ гараһан гэжэ хэлэхэдэ болоно. Эгээл һайн үрэ дүнгүүдынь гээд, аймагуудай түбүүдтэ оршодог томо магазинуудай эд бараа абагшадые өһөдэгөө хангада

СЕНТЯБРИН ЭХЭЭР (1977 Сон) республикын засагай зууршалгаар Россин худалдаа наймаанай министрэй захиралтаар Б.Э.Доржиев «Росторгодеждын» республикын баазын директорэй харюусалгатай тушаалда томилогдоо. Энэнь тон дэисэ эхэтэй ажал байгаа юм. Юуб гэхэдэ, гансал Буряад ороноо хараад байха бэшэ, харин Росси дотор оптово наймаа хүжөөхэ хэрэгтэ сэхэ хабаадаха, эд бараа үйлдбэрилэгшэдтэй, манай нотаг руу ябуулагшадтай ходо нягта холбоотой байха, саг соогоо захи хэхэ, тоосохо, ондоо тээһэ ерэнэ эд бараа эндэ бүридхэлдэ абаха, зүб мүрөөр хубаарилха, хинхага - эд бүгэдэ директорэй уялгата ажалын болоо. Эд бараа абагшадтай эриатэ яһала хангагдадаг, эд бараанай эрьсэнь, кассова түсэбүүд һайнаар дүүргээгдэг болоо. Эндэ байхадаа, баазын директор нягта холбоо барисаа тогтоохын тула Росси дотор хаагуур ябаагүйб даа. Архангельск, Карели, Ураалай болон дүтын регионууд. Эндэ барилгын ехэ ажал бүтээгэ. Манай эндэһэ олоһон хорон-холһон саарһа-гуурһанай нүлөөн лэн гээбэ, юрэдөөл, 1982 оной хэер Россин Арадай хиналтын комитедһэ бүлэг зон ержэ, Буркоопсоюзай болон энэ баазын ажал хэрэгүүдые шалгахадса, али дутуу дундануудые элрүүлээ һааб даа. Шалгалтын дүнгүүдээр Буркоопсоюзай болон «Росторгодеждын» баазын хүтэлбэрилэгшэд Москвагай Сагаан байшан соо ута ковер дээрэ зогсожо, харюу бариха баатай болоо. Тэдэ хайшан гэхэбши? Тэрэмнай мэдээжэл һайн саг лэн рүүб. Олодохонь шухаг, гоё, һайн шанартай, үнэтэй эд бараан хойто үүдээр «шэнгэнэдэг» һэмнай. Эд эд бараанай шинии мэдэл доро байхада, баазын директорой кабинет руу ноёд һайдаһа эхилээд, эгээлэй танил таланууд хүртээрөө бултадаал харгылдаг, арын зөөлэн газарые эльбэххээ өөрөгүйгөөр һаймбаралдадаг һаабза. Тэдэ харюу бариха болоходоо, дүтэ наһаншые хэн байба гээһэб?

Б.Э. ДОРЖИЕВ СССР-эй Минплеспромхозой «Бурятсклесурсин» ахмад инженерээр 1983 оной июль барада томилогдоо. Унишые болоогүйб даа, энэл предриятиниингаа генеральна директорей нэгэдэхи орлогшоор баталагдаа. Эндэ тэрэнэй хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы шадабари болон бэшэ һайн шанарнуудынь балшыса харагдан байха. Тэрэнэй харгалзалга доро ямар ажал байгааб гээд: барилга, элшэ хүсэн болон түлшэ, шабарилгын болон хабсаралгын комбинат, автотранспорт, материал болон техникээр хангалга, техникын аюулгүйе сахиха болон гал аюулһаа һэргилхэ ажал, бүхы ОРС-продукци болон ой тайгада ургадаг үлэр жэмэс, һархяаг, һамаг бэлдэлтэ. 1993 он болотор аймагуудаар 31 магазин, 19 столово, 50 автомашинын багтаха хоёр гараж, складуудай 4 байшан, столовотой болон гаражтай управлениин байшан ашаглагдаа үгтөө, 350 тонно багтааха холодильнигууд тодохдоо. Модошодой ажаллажа байһан лесосекунүүдтэ ошожо байха 77 нүүдэл столовонууд, холын участогуудта вахтова аргаар ажаллагшадые хангаха 6 котлонпунктнууд эмхидхэгдэжэ, 3935 модошодые хангадаг болоһон юм. СССР гүрэнэй олон хото городуудаар Б.Э.Доржиев ябуултаа, суглаа, зүблөөнүүдтэ хабаадаа, Монгол орон ошоо, Буряад ороной наймаанай делегацие толгойложо, Хитадай Арадай Республикын Шаньдун провинциин Цзинань хото ошожо, эд бараа андалдаха хоёр талада таарамжатай хэлсэндэ гараа табижа ерээ лэн. АЛАНАЙ ДАБАНАЙ Дүндэрһөө гэдэргээ хаймадан, гаталжа гараһан ажабайдалай хүшэр замаа харахадань, мартагдашагүйгөөр хадуулагдан элдэб үйлэ хэрэгүүд толгой соонь һубарилдан һэргэжэ, сэдхэл зурхынь доһолгохо байһанинь тон зүб.

Тэрэ дүшэн хоёр оной ноябрь - декабрь соо аймагай түбтэ һураа боложо ябадаа, һеден бүри нэгэ дахин заатал һаа, Хэжэнгидэ Тураасгай хүртээр 25 модоһон зайе Худанай голоор 40 градусан сагаан жабар соогуур хоер хүн хойшоо харашатар ябагалжа гараһанаа мартаха даа? Үглөөнинь һалхи һүрин дахин энэ зайгаа гаталха хэрэгтэй. Үбэлэй ута амаралтатаа хойно һургуулиа орхёод, январь - февраль соогуур хоёр мори тэргээр хүрэнгын ороһо шэрэһэн ушар юуцда мартагдаба гээһэб! 1957 оной нэгэ үдэр комсомолшуудай хамтын суглаа үнгэргэхээ Ород һуурин ошоһоно мартаха гэжэ яахаб даа. Колхозой комсоргоор Костромской областини Плес хотын хүдөө ажахын техникум дүүргээд, Буряад орон эльгээгдэһэн агроном мэргэжэлтэй залуу Мария Коркина ажаллажа байгаа. Тэрэл суглаһаһаа хойно райкомой инструктор колхозой комсорг хоерой хоорондо инаг дуранай дүлэн соробхилжо, һүүдэдэ энэнь Хэжэнгын урдаа хараха ганса столово соо 1958 оной мартын 8-да һаярһан комсомолшуудай түрэ найраар тэрэ дүлэн номгороо юм. 1965 ондо Бүхэроссин уран һайханай харалгын болоходо, Бурядай делегацие үзэл сурталай талаар даагшаар томилогдоод, Москвада Съезднүүдэй ордон соо болоһон эхэ уулзалгада хабаадаһанаа, алдар солото Леонид Утесов, Михаил Ульянов гэгшэдтэй бараалхажэ, сэдхэхэй халуун үгшүүдые андалдаһанаа мартаа бэшэ аабза. Албанай хэрэгээр али оло дахин аяншалжа, элдэб хэлсэндэ гараа табижа, дүтын анда болоһон, бэлэг-сэлэгүүдтэ андалдан Молдавини, Узбекистанай, Украинын, Россин элдэб регионуудай, Монголой, Хитадай нүхэдөө мүнөө дурсан һуухадань, үбэлэй һүнийн утаханда һанаха юмэн заха үзүүртэ хүртэһэгүй шэнги байдаг хал даа. Олон юмэ үзэһэн, хараһан хүндэ энэнь, үбгэрхэ наһанай ерэхэдэ, аргагүй сэнтэй сэдхэхэй шэмэг болодог гэжэ урданай үбгэдэ хэлсэдэг һэм шу. ЭНЭ ҮНГЭТЭ ЮРТЭМСЭДЭ мүнхэ юумэн үгы гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр энэ нүгэлтэ газарай нюруу дээгүүр алхалжа ябахар нэгэл дахин үгтэдэг һаа эдлээр ябан хойноо шадалай зэргээр һайсахан ябабал, һайн ха юм даа. Тимэһээ эжэл хани нүхэртөө хэлэхэ байһаб: «Үглөөнэй нарааа олол удаа хаража, улаан ноураараа ходо уулзажа, яһагүй хэлсэ яаралгүйхөнөөр хабиржа, бэе бээе дүнгэлсэжэ, үшөөл ябахамнай болтогой!» Николай ГАЛДАНОВ.

“БЕЗ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕИ И БУРЯТСКОГО ЯЗЫКА НЕВОЗМОЖНО ВОЗРОДИТЬ БУРЯТСКУЮ НАЦИОНАЛЬНУЮ ШКОЛУ”

В издательстве “Бэлиг” Министерства образования и науки РБ вышла книга известного ученого-педагога, профессора БГУ Григория Алексеевича Тармаева “Какой быть бурятской национальной школе” (Улан-Удэ, 2001 г., 115 с.).

Как известно, наряду с политическими и экономическими процессами современная образовательная политика Правительства Российской Федерации претерпевает кардинальные изменения, идет интенсивный поиск определения путей развития и более полного удовлетворения образовательных потребностей как в России в целом, так и ее регионов. Школа как социальный институт, связывающий национальную культуру с общественным сознанием, есть важнейший инструмент национальной политики, неотъемлемый фактор общественного развития. Важнейшими задачами школы в настоящее время, на мой взгляд, являются прежде всего восстановление этнокультурных и этносоциальных функций школы, возврат ее действительно национального характера.

В рассматриваемой работе отмечается, что органами образования, педагогическими коллективами Бурятии с 90-х годов немало сделано по возрождению бурятской национальной школы. Тем не менее не все сельские начальные школы переведены на родной бурятский язык обучения. Младшеклассники-буряты 5-9 классов, не охвачены родным языком обучения, за исключением только учащихся бурятских национальных гимназий, лицеев. Отсюда автор делает вывод, что проблема создания подлинно национальной (т.е. с родным бурятским языком обучения) основной 9-летней школы, не решается до логического конца и даже не намечается ее решить в полном объеме, поэтому вопрос о возрождении бурятской национальной школы носит полоничный характер.

По-видимому, причин тут много. Одной из причин профессор Тармаев считает, что во влиятельных кругах бытуют мнения, опасения, что с переводом основной 9-летней школы на родной язык обучения может появиться языковой барьер, который негативно отразится на качестве знания и в продвижении по ступеням высшего образования и служебной деятельности.

В связи с этим автор считает, что обучение и воспитание на родном языке на этнокультурных традициях оказывают самое благотворное влияние на качество знания, на полноценное интеллектуальное, духовно-правственное, художественно-творческое становление и развитие детей и подростков, а также на формирование у них национального, гражданского, патриотического самосознания. Как известно, все русские, бурятские и других народов России ученые, писатели, поэты, композиторы и т.д. становились ими, абсолютно владея родным языком. В качестве примера ав-

тор приводит Кижингу, глубину Бурятии - место компактного проживания бурятского населения, где шире, глубже проводилась коренизация школы, обучение детей на родном языке по 7-8 классы. Из питомцев этой школы выросли выдающиеся писатели, поэты, композиторы, ученые по различным отраслям знаний, руководители государственных, общественных органов, а пять из шести докторов физико-математических наук республики являются выпускниками Кижингинской средней школы. Во всем этом, как отмечает автор, роль родного языка огромна, незаменима. Великий русский педагог К.Д. Ушинский писал: “Если язык, на котором начинают говорить дитя, противоречит врожденному национальному его характеру, то этот язык никогда не окажет такого сильного влияния на его духовное развитие, какой бы оказал родной ему язык, никогда не проникнет глубоко в его дух, тело, никогда не пустит таких глубоких здоровых корней, обещающих богатое обильное развитие” (Ушинский К.Д. Педагогические сочинения. М. Педагогика, 1988, т. 2, с. 116). Да, он считал родное слово лучшим педагогом, наставником детей, молодежи, требовал “русские школы сделать русскими”.

Далее автором ставится вопрос: в чем кроется секрет этой удивительной педагогической силы, роли родного слова, родного языка? Этот секрет, как считает автор, в следующем: «Любой язык имеет этническое происхождение. Каждый этнос - творец своего родного языка, слова. Как известно, нет общечеловеческого языка, поэтому родной язык, родное слово, - как отмечал К.Д. Ушинский, - это плоды переживаний, мыслей этноса, народа. Язык - это плоть от плоти, кровь от крови, мысли от мозга этноса, поэтому язык отражает не только особенности органов чувств, восприятия, внимания, воображения, мышления этноса, по и всей его перво-психологической системы. Ввиду этого, родное слово, выступающее как средство обучения, воспитания легче, глубже доходят до мозга костей, души ребенка, оказываясь наиболее педагогически сообразным его природе. Это, как отмечает автор, - соответствует великому педагогическому закону - педагогическому принципу природосообразности, открытому, обоснованному еще основоположником педагогической науки, великим чешским педагогом Я.А. Каменским».

Между тем, к сожалению, в российской педагогической теории и практике, в нормативно-правовых документах (Концепция национальной школы РСФСР, Закон РФ “Об образовании”, Национальная доктрина

на образования в РФ, Программа развития воспитания в системе образования в России на 1999-2001 гг.) не уделяется достаточно должного внимания педагогическому принципу природосообразности. Он сводится только к необходимости учета только половых, возрастных, индивидуальных природно-психологических особенностей учащихся. Такой важнейший природно-психологический фактор как этнический язык, этническое искусство и культура, а также роль и значимость обучения детей на родном языке с учетом их национальных природно-психологических особенностей не берется во внимание, даже порой игнорируется, что не способствует возрождению и развитию национальной идеи этноса.

Другой серьезной причиной, сдерживающей перевод школ на родной язык обуче-

Навстречу новому учебному году

ния, по мнению Тармаева, является такой печальный факт, что растет число детей-бурят совершенно не говорящих на своем родном языке, а это грозит существованию бурятского народа как нации. В современных условиях единственным институтом, способным вернуть в уста нашего народа его родной бурятский язык, таким образом спасти его от исчезновения как нации, обеспечить полноценное развитие детей, как отмечает автор, может быть только подлинно национальная школа, т.е. школа с родным языком обучения. Значит, как считает автор, вопрос быть или не быть национальной школе стал по существу вопросом быть или не быть нашему народу как нации. По мнению автора, отказ от своей подлинно национальной школы ведет к отказу нашего народа от самого себя как нации, к отходу полноценного интеллектуального, духовно-правственного, художественно-творческого, перво-психического становления и развития, к отказу от своего национально-го самосознания.

Далше автор ставит вопрос: какой быть бурятской национальной школе, каковы основные условия и пути ее построения? Автор излагает свое видение в решении поставленных проблем. Для этого считает необходимым:

1. Внести соответствующие коррективы в Закон Республики Бурятия “Об образовании”. Например, в Татарстане введено обязательное изучение русского и татарского языков как государственных всеми школьниками независимо от национальной принадлежности. Почему бы не обязать всех бурятских школ в обязательном обучении бурятскому языку всех учащихся.

2. Разработать и принять свою Концепцию национальной школы и Целевую программу, ее реализацию, включая создание и издание учебно-методической литературы по предметам школьного цикла; подготовку педагогических кадров по преподаванию учебных предметов на бурятском языке.

3. Разработать, принять к практической реализации целевую программу “Родной бурятский язык”, рассчитанную на обеспечение полноценного овладения им всеми детьми-бурятами и превращение его фактически во второй государственный язык. С этой целью разработать и реализовать условия, меры повышения практической жизненной востребованности знаний бурятского языка при замещении высоких должностных постов, в делопроизводстве, при переводе учащихся в следующий класс, при приеме в вузы республики и получении допуска к выпускным госэкзаменам, дипломным работам и т.д.”

В концепции бурятской национальной школы, которую предлагает профессор Г.А. Тармаев, упущена и не конкретизирована воспитательная сторона бурятских учащихся на истинно национальных традициях бурятского народа.

На мой взгляд, следовало бы в качестве ориентиров воспитания особо выдвинуть в работе прогрессивные народные традиции бурятского народа, способствующие лично-ориентированному формированию своего рода “модели” личности этноса. Главными специфическими чертами традиционного воспитания бурят, как мы понимаем, являются его духовно-практический характер, своеобразная нераздельность мира детей и взрослых, непосредственность включенности ребенка-дошкольника или ученика в социально значимую деятельность, влеченность такой модели воспитания в контекст действия, т.е. тесная связь с непосредственными, жизненно-важными, практическими задачами человека.

К сожалению, автором по моему, либо умышленно, либо из-за недопонимания, обойдена одна весьма специфическая и характерная черта старой бурятской системы воспитания, которая тесно связана с буддизмской религией и отчасти с шаманизмом, являющимися одной из основных форм и содержания духовного самосознания и культуры монгольских народов.

Кроме того, в книге не нашло отражения то, что в годы советской власти устоявшиеся традиции воспитания, неписанные правила поведения, наказания, наставления подрастающему поколению, выработанные многими поколениями бурят, были проигнорированы, в результате чего сегодня наблюдаются большие изъяны в обучении и воспитании бурятских детей.

Сегодня, на мой взгляд, в условиях демократического сооб-

щества необходимо вводить все рациональные элементы национальной культуры, необходимые для формирования личности с нашим национальным характером, особенно актуальное смутное время. В частности, это касается воспитания среди бурятской молодежи душевного отношения к учителям и воспитателям, постепенного усвоения понятия добра, справедливости и милосердия. На это чисто потребительское отношение к природе, к животным и растениям, к труду многих бурятских школьников ставит ценность личности, наблюдательность, творческое отношение к делу, к труду, к жизни.

Ранее сложившаяся система образования не уделяла должной заботы о сохранении национальных языков, в частности, в условиях “немытых” бурятских школ, без родного языка и родного языка невозможно воспитать подрастающее поколение на истинно национальных традициях, это не может быть основой формирования национальной идеи, достоинства, патриотического сознания, достояния.

Современная система образования не может начинаться прежде чем с возрождения бурятской национальной школы, поэтому профессор Г.А. Тармаев называет книгу кардинально изменением к системе обучения родному языку в национальной школе, так как по моему представлению, это является одним из основных элементов в понятии национальной культуры. Если родной язык не будет восстановлен, то национальная культура не будет восстановлена, а это значит, что национальная культура не будет восстановлена, а это значит, что национальная культура не будет восстановлена.

В феврале 1999 года в Бурятии прошел “круглый стол” бурятской национальной школы “Убойная сила”, в работе которого участвовали не только ученые-педагогические работники, но и директора школ и учителя родного языка. Выступавшие выступили без возрождения родного языка, расширения его сферы действия, развития культуры, сохранения традиций бурятского народа, об этом и в книге профессора Г.А. Тармаева.

Улы-Жаргал доктор филологических наук

Среда, 28

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
10.55 «Знатоки» возвращаются. «Бу-кет на приеме». Дело № 12
13.00 Новости
13.15 Сериал «Детективное агентство «Лунный свет»
14.15 «Народ против». Телеигра
15.00 Т/с «Убойная сила»: «Смягчающие обстоятельства»
16.00 Новости
16.15 «Кумиры». Игорь Бобрин
16.50 «Блеск и нищета куртизанок». Сериал
17.55 Т/с «Самозванцы»
19.00 Вечерние новости
19.15 «Семейные узы». Сериал
20.20 Смехопанорама Евгения Петросяча
20.55 Т/с «Остановка по требованию - 2»
22.00 Время
22.35 Т/с «Убойная сила»: «Способный ученик»
23.40 Т/с «Китайский городской»
00.35 Сериал «Убойная служба»
01.00 Ночное «Время»
01.15 Эдвард Радзинский. «Как погибнуть Наполеоном». Часть 3-я
01.55 Х/ф «Человек ниоткуда»
02.45 Т/с «Пришелец»

РТР

07.40 Утро Бурятии
07.45 - 10.45 «Доброе утро, Россия!»
10.45 Т/с «Каменская-2». Фильм 1-й «Украденный сон». 2 с.
11.50 «Моя семья»
12.50 РЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 РЕСТИ
13.20 Т/с «Закон»
14.25 ПРЕМЬЕРА. Ток-шоу «Цена успеха»

15.30 «Москва-Минск»
15.45 РЕСТИ-МОСКРА
16.00 РЕСТИ
16.20 РЕСТИ-СПОРТ
16.25 «Что хочет женщина»
17.25 Т/с «Дикий ангел. Возвращение» (Аргентина)
18.20 «Простые истины». Т/с
19.00 РЕСТИ

БТРК

19.20 Детское время. «Бамбаахай»
19.40 Республиканский фестиваль детских инициатив
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.20 Первый раз в первый класс
20.40 Театр «Кураж», пос. Нижнеангарск
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и зурхай

РТР

22.00 РЕСТИ
22.35 РЕСТИ-МОСКРА
22.55 Т/с «Каменская-2». Фильм 1-й «Украденный сон». 3 с.
00.05 Т/с «Закон»
01.20 РЕСТИ
01.35 Эрик Робертс в х/ф «Заказанный убийца» (США)
03.25 «Кинескоп» с Петром Шепотинником. Кинофестиваль в Локарно

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»
08.30 М/с «Икс-мен»
09.00 Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»
09.30 М/с «Жизнь с Луи»
10.00 М/с «Инспектор Гаджет»
10.30 «24»
10.45 Х/ф «Ограбление по-итальянски»

13.00 «Лоск». Гороскоп. Погода
13.30 Т/с «Яго. темная страсть»
14.30 «24»
14.45 «Очевидец»
15.15 Т/с «Конференция маньяков»
16.30 М/с «Инспектор Гаджет»
17.00 М/с «Жизнь с Луи»
17.30 Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»

18.00 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу «Семейные страсти»
19.55 Д/ф «Удивительные люди»
20.25 МЭШ
20.55 Т/с «Конференция маньяков»
22.00 «Гриффины»
22.30 «Лоск». Погода. Гороскоп
23.00 Курт Рассел в комедии «Лучшие времена»

Ариг Ус

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.35 Жизнь без риска
08.40 Формула успеха
08.50 М/с «Гарфилд и его друзья», 17 с.
09.15 Сто чудес света: «История морской выдры»
10.10 Т/с «Азбука любви» (Россия). 10, 11 с.
12.00 Новости
12.10 Место печати
12.15 Новости
12.20 Назло
12.25 Автопрограмма «АБС»
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона»: «Собака Баскервилей», 2 с.
Перерыв до 17.00

17.00 Новости
17.25 Назло
17.30 М/с «Болек и Лелик»
17.40 Победоносный голос верующего
18.10 «Сумка путешествий»
18.25 Музыкальный подарок
18.55 М/ф «Осенние корабли»
19.05 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»: «Месть»

20.00 Новости.
20.25 Жизнь без риска
20.30 Т/с «Деньги», 26 с.
21.25 То, что надо
21.35 М/ф «Записки старого пирата», «Сказка о старом Эхе»
21.50 Формула успеха
22.00 Х/ф «Координаты смерти»
23.20 Автопрограмма «АБС»
23.30 Назло
23.35 Сумка путешествий
23.50 Музыка на канале
00.00 Новости. Спорт
00.45 Лига чемпионов. «Локомотив» - «ГАК» (Австрия). 1 тайм

ОРТ

02.00 Новости. Спорт
02.40 Тушите свет
02.50 Лига чемпионов. «Локомотив» - «ГАК» (Австрия). 2 тайм

ОТБ

17.00 Т/с «Зена - королева воинов»
18.00 Т/с «Чудеса науки»
18.30 Молодожены
19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 Комедия на СТС: «Чарльз в ответе»
20.30 Т/с «Фантастическая девушка»
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Гарри и Хендерсоны»

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТР
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТР
08.00 «Сегодня»

08.10 Утро на НТР
08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТР
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТР
09.30 «Сегодня»
09.40 Утро на НТР
10.00 Мелодрама «Тришкин»

11.00 «Сегодня»
11.20 Погода на завтра
11.25 «Квартирный вопрос»
12.00 Экологическая программа «Рыбные ресурсы»
12.20 «Трушкин»
13.00 «Сегодня»
13.20 Криминал
13.35 Рера Аленто

14.00 «Она написала взгляд» (США)
15.00 «Сегодня»
15.05 Кино, которое вы не увидите
16.40 Криминал
17.00 «Сегодня»
17.25 Детективный сериал «Граф Монте-Кристо»
19.40 Криминал
20.00 «Сегодня»
20.25 Сериал «Улицы»

21.30 «День рождения»
22.40 Криминал
23.00 «Сегодня»
23.35 Боевик «Трое»
00.35 Сериал «Улицы»
01.35 Гордон
02.25 Триллер «Превосходство»
03.15 Окончание трансляции

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

Четверг, 29

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Семейные узы». Сериал
11.10 «Знатоки» возвращаются. «Два третьих выстрела». Дело № 13. 1-я серия
13.00 Новости
13.15 Сериал «Детективное агентство «Лунный свет»
14.15 «Народ против». Телеигра
15.00 Т/с «Убойная сила»: «Способный ученик»
16.00 Т/с «Дикие штучки»
16.50 «Блеск и нищета куртизанок». Сериал
17.55 Т/с «Самозванцы»
19.00 Вечерние новости
19.15 «Семейные узы». Сериал
20.15 «Форс-мажор» с Николаем Фоменко

20.55 Т/с «Остановка по требованию - 2»
22.00 Время
22.35 Т/с «Убойная сила»: «След бумеранга»
23.40 Т/с «Китайский городской»
00.35 Сериал «Убойная служба»
01.00 Ночное «Время»
01.15 «Русский экстрим»
01.45 Эрик Робертс в детективе «Без алиби»

РТР

07.40 Утро Бурятии
07.45 - 10.45 «Доброе утро, Россия!»
10.45 Т/с «Каменская-2». Фильм 1-й «Украденный сон». 3 с.
11.50 «Сто к одному»
12.50 РЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 РЕСТИ
13.20 Т/с «Закон»
14.25 Ток-шоу «Цена успеха»
15.30 «Вся Россия»
15.45 РЕСТИ-МОСКРА
16.00 РЕСТИ

16.20 РЕСТИ-СПОРТ
16.25 «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.25 Т/с «Дикий ангел. Возвращение» (Аргентина)
18.20 «Простые истины». Т/с
19.00 РЕСТИ

БТРК

19.20 Детское время. Мультфильм
19.35 «Три, четыре»
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм
20.20 «Золотое перо»
20.30 «Лето-2002». Оздоровительный лагерь «Надежда»
20.45 «Будьте здоровы»
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и зурхай

РТР

22.00 РЕСТИ
22.35 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. РЕСТИ-МОСКРА
22.55 Т/с «Каменская-2». Фильм 1-й «Украденный сон». 4 с.
00.05 Т/с «Закон»
01.20 РЕСТИ
01.35 КИНОАКАДЕМИЯ. ПРЕМИЯ БРИТАНСКОЙ КИНОАКАДЕМИИ. Фильм Ричарда Эттенборо «Чаплин»

Тивиком

07.30 «Лоск». Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.00 «МЭШ»
08.30 М/с «Икс-мен»
09.00 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры»
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с «Жизнь с Луи»
10.00 Fox Kids на REN TV. М/с «Инспектор Гаджет»

18.00 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу «Семейные страсти»
19.55 Д/ф «Удивительные люди»
20.20 «Радар-спорт»
20.55 Т/с «Конференция маньяков»
22.00 «Гриффины»
22.30 «Лоск». Погода. Гороскоп
23.00 Федор Бондарчук, Иван Охлобыстин в комедии «Даун Хаус»
24»
01.00 «Иллюзион». Изабель Юппер в комедии «Женщина моего друга»

Ариг Ус

08.00 Грани. Спорт. Погода
08.40 Жизнь без риска
08.45 Формула успеха
08.55 М/с «Гарфилд и его друзья», 18 с.
09.25 Сто чудес света: «Сезон дождей»
10.25 Т/с «Азбука любви», 12 с.
11.25 Т/с «Детектив Нэш Бриджес»: «Из рук вон»
12.20 Автопрограмма «АБС»
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона»: «Сокровища Агры», 1 с.
Перерыв до 17.00

19.00 Т/с «Зачарованные»
20.00 Телеверсия «Музыкальный подарок»
21.00 Ток-шоу «Окна»
22.00 Кино на СТС: «Поневолы»

НТВ

07.00 «Сегодня»
07.05 Утро на НТР
07.30 «Сегодня»
07.35 Утро на НТР
08.00 «Сегодня»
08.10 Утро на НТР
08.30 «Сегодня»
08.35 Утро на НТР
09.00 «Сегодня»
09.10 Утро на НТР
09.30 «Сегодня»
09.40 Утро на НТР
10.00 Мелодрама «Тришкин»

11.00 «Сегодня»
11.20 Погода на завтра
11.25 «Чистосердечие»
11.55 «Шоу Елены Степаненко»
12.45 «Кукушкин»
13.00 «Сегодня»
13.20 Криминал
13.35 Елена Проклова

14.00 «Она написала взгляд» (США)
15.00 «Сегодня»
15.05 Кто в семье главный?
16.40 Криминал
17.00 «Сегодня»
17.25 Детективный сериал «Граф Монте-Кристо»
18.25 Приключенческий сериал «Монте-Кристо»
19.40 Криминал
20.00 «Сегодня»
20.25 Сериал «Улицы»

21.30 Детективный сериал «Граф Монте-Кристо»
22.40 Криминал
23.00 «Сегодня»
23.40 Игра на выживание «Трое» (США), 1 тайм
00.35 Сериал «Улицы»
01.40 Гордон
02.30 Триллер «Превосходство»
03.15 Кома
04.00 Окончание трансляции

Открытое акционерное общество «Улан-Удэнское приборостроительное производственное объединение» ПРЕДЛАГАЕТ Электромассажер «Бодрость-М»
Массажер электрический вибрационный предназначен для косметического, профилактического массажа в бытовых условиях. Работает в двух частотных режимах. Комплектуется шестью сменными насадками.
Массажер «Бодрость-М» поможет вам:
• восстановить жизненную энергию в организме после нервного перенапряжения, неправильного питания и после травм;
• усилить функциональную деятельность мышц, нервов, кровеносных сосудов;
• способствовать повышению работоспособности всего организма;
• увеличить защитные свойства кожи, ее дыхательные функции;
• снять напряжение мышечной деятельности, восстановить кровообращение;
• снять усталость, боли и отеки в ногах;
• снять головную боль;
• поможет спортсменам разогреть мышцы до спортивных упражнений и снять напряжение после.
Электромассажер «Бодрость-М» - уникальный прибор, идеальное дополнение к другим методам восстановления организма.
«БОДРОСТЬ-М» прекрасный способ снять стресс и усталость без таблеток. Крепкого вам здоровья!
670034, г. Улан-Удэ, ул. Х. Намсараева, 7, тел.: 44-69-73, факс: 44-88-17. E-mail: uupre@bunet.ru
Электромассажер «БОДРОСТЬ-М» можно также приобрести в магазинах города.

Жуу бурхан га...
Харин гурбадах...
Эгэтын даса...
Эгэтын даса...
Зуу бии гэх...
инь хоер мон...
Шандал х...
болг болгон ба...
ямар ушар...
байтай байны...
хан юмэн ү...
Угайн Шань...
занданаар бүтэ...
Эрдэни со...
рхан юм. Гурб...
на турын хаан Э...
сгөөрынгоо мэд...
Зандан Жуу...
тогтоадлаар бүтэ...
ба, хэрбээ бүтэ...
болболтнай, т...
хэдэхэ гэбэ. Т...
ууе бүтээһин ү...
бүтээжэ ша...
саазалхая ба...
бэе Зандан Э...
ахаад, би бэе...
дэнь, саазалх...
ом. Тэрэ бүтэ...
хэдэн дасан...
окуулан, хүэ...
руулжа, Зандан...
лүзэглэн мүрг...
нэмжэ, үгэлэйн...
уулааар, Эгэ...
агадан гэдэ...
мог.
ангалан болто...
уршөөдөөр...
болгон, эт...
сүзжэ, зэбүүн с...
үүлээсын г...
маруулан, г...
дээ бадару...
маа мүргэн, т...
аа хурэг ба...
түсэн хэлсэжэ...
тахилай ор...
бодото бэ...
зон зохёохо, х...
сүдээдэ» шү...
уухаар хэлсэ...
бүтээһин ту...

Ярууны аймагтай 75 жэлэй ойдо

ЗАНДАН ЖУУ БУРХАН ТУХАЙ

хубсаһыень уһантай урасхалда хунядаһа гаргахые үльгэрлэн бүтээбэ. Тэрэнээ Бурханай адистидар нэг үдэрэй туршада бүтээгээд, Удояна хаанай тахилай орон болгон оруулба.

Бурхан багшын хүнэй орондо буужа ерхэ сагта барууни тэнгэрин Брахма бурхан алтан эшэтэ сагаан шүхэр барижа, зүүн талын Хурмаста тэнгэри зондэмни эшэтэ сагаан шөрбүүр барижа, Амармагай ороной тэнгэршэртэн аригуун ороной изагуурта тэнгэрин олон хүбүүд, үхид эдэбэ зүйлэй тахилан эдые барижа тахин, урдаһаа Махаранза изагуурта тэнгэринэр ханхан үнэртэ хүжэ барин үдэрбэ.

Бурхан багша дунда шатаар лагшан найратай гэрэл бадаруулаар, паранай маңдал мэтэ ялалзан, туһан гийнээр, зарим үедэ риди хубилаагаар, зарим үедэ үльмэгээрээ гэхшэн буужа ербэ. Тэрэ сагта гэлэн санваартан, хубарагууд, хаан, ноёд, түшэмэлнүүд ба гэрэй эздэ эрэ эмэгүй өөр өөрын эдэб тахилай эдые барижа угтаха үедэ Хүрэг Бэс өөдөө боложо, зургаан

бадаруулжа байхаар зохёон байна. Хүлэйн ула доогуур утаһанай ходооро гаража байхаар бүтээгдэһэн юм. Буса газарта тон адляар хүрэг бэс зохёошье, тиймээр бүтээжэ шадаргахагүй.

Дээдэ богдо ламанар, хаан түшэмэлнүүдэй, үгэлыгн эздэ, хүрэгшэбэ мүргэхэ, шүтэхэ үедэ хүрэг бэсхэ гэрэл сасаржа байбал, эдэбэ янзын тодхор, хатуу үбшэн, зоболон хүрэгшэбэ. Ганса сэдхэхээр зальбаржа мүргэбэ, зүүдэндэ бодото хүрэг бэсхэнь гэгээн гэрэл үзэгдэбэ, бэсдэ амгалан сэдхэл түрүүлэгдэ.

Мүргэл, тахил, үргэл хэжэ зальбарбал, элитэ сэдхэл ариуун болохо, ханаһан хүрэг бүтэмжэтэй байха.

Зандан Жуугай Эгэтын дасанда залагдаһаниинь Бурхан багшын бодото бэсээрэ «Нара гараха зүг шөглөжэ, хэдэн мянган жэлэй удаа олохо» гэгэн зарлигһаа үндэһэтэй байһаниинь элитэ.

Зандан Жуу Эгэтын дасанда мүргэлэй, тахилай, үргэлэй орондо байһанаа хуряагдабашье, нарин сахигдажа байһанаа, дахинаа Эгэтын дасанда залажа, үргэлэй, мүргэлэй, тахилай орон боложо, Бурхан багшын бодото бэсхэ адис хүртэжэ байһаннай манай зол жаргал боложо, сэдхэхээ ариудхажа, эдэб тодхорһоо зайлуугадажа, амар хайхан сэдхэл түрүүлжэ байһаннай манай хуби заяанай хүрэг мүн. Зандан Жууда мүргэжэ, адис-тань хүртэбэл, бодото Бурханай адиста хүртэнэнтэй тон адли.

Доржо Зандан Жуу бурхан Эгэтын дасанда бусаагдаа гэжэ мэдээд нэгтэ мүргэхэ гэжэ Эгэтын дасанда хүрэхэдэнь, Зандан Жуу аллагадаһан байба. Юундэ алтаһан гэшэб гэжэ ехэ гайхажа байхадаа, миний хара болоһон хойно Зандан Жууе аллага гэхэдэнь, үнэншэдэггүй байгаа нэм гэжэ тэндэ байһан мүргэлшэдые гайхууһан юм.

Эгэтын дасанда мүргэл хэхээ хаа хаанаһа ердэг байһан байна. Арбаад жэлэй үедэ Аюушын Цыренжап Захаамнай Сагаан-Морин нотогай үбгэн намда Эгэтын дасан Зандан Жууда мүргэхөө эсэгтээ эрээ нэм, тийхэдэ юһэ паһатай байгаа, зуураа хэдэн дасанда хүрэжэ, мүргэл хэбэ. Хэдэн хоногто ябахадаа, айда орожо хонохоодо, Эгэтын дасан Зандан Жууда мүргэжэ ерхэмнай гэжэ эсэггын хэлэхэдэ, зон ехэ баярлажа, манай зүгһөө үргөөрэйты гэжэ эдэб юумэ үгэдэг нэн. Тэрэ сагаа хойшо ото сээжэдэ ханажа, ямар талаантай байгаа гэшэб гэжэ сэдхэхэдэ хадууһанин, хэдэ хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, зүүдэндэ үзэжэ, заабари абаһанд болодог бэйлэйб.

Нэг үедэ Зандан Жуу бурхан баруун тээшэ хараһанд үзэгдэг болоходонь, тунхэ-нэйхид, ахынхид ердэг болоһон, харин тэрэ баруун тээшэ харада үедэнь 1936 ондо Улаан-Үдэ асаргадажа, наринаар хадагалагдажа байһанаа, Эгэтын дасан залагдахынь урда, Сампиловой нэрэмжэ уршуулай музейдэ табигдаһан, тэрэ үедэ үдэр бүри тэрэ зал соонь дежурладаг музейн хүдмэлэриглэшэ Анфиса Ахананова Мондоева гэгшэ нэгэ орожо, Зандан Жууда мүргөөд, хажуудань ержэ нуухадамни, «Энэ Зандан Жуу ямар шэдитэй гэшэб», - гэбэ. «Янаб, ягаад шэдитэй гэжэ ханабаш?» - гэжэ асуухадамни: «Хэдэн үлгөөгүүр адаглаһадамни, үлгөөгүүр ороод хараһадамни, зүүн тээшэ хараһандал үзэгдэдэг, ошоод зөөлэхэн аршуулаар бэсэнь аршаһадамни, урагшаа харанхай байдаг», - гэжэ хөөрөнэй юм.

Би тэрэ хэлһыень ойгожо абахадаа, баһа ехэ эршэтэй боложо, номой санда үдэр бүри ябажа, Эгэтын дасан, Зандан Жуу тухай хэдэн дэбтэр үзэбэ, тийгээд тэрэнээ буйлуулжа, буряадшалжа бэшэдэг болооб. Түүрүүн Зандан Жуу тухай бэшэһэн домогыё Эгэтын дасанай шэрээтэ Цыдэнэй Доржо ламхай намда асаржа, энэ домогыё буряадшалжа үгэгты гэхэдэнь, бинь «үгы, юу хэлээ гэшэбэ, монголшо эрдэмтэд олон ха юм» гэхэдэмни, «үгы, оршуулжа туршагты» гэхэдэнь, арсаха аргагүйдөө оршуулжа, буряадшалжа туршабэ. Нэгэ хэды хоноһон хойно Доржо ламхай үндэр паһатай Рыгээн Эрдэневтэй ержэ, тэрэ оршуулаа, буряадшалаа болоһон Зандан Жууемнай яһала зүбөөр оршуулаа байна гэжэ намайгаа магтаа, наахуулаа бэйлэй.

ТҮҮХЭ ДОМОГЫЕ НЭРГЭЭБЭЛ...

алхам алхалан угтаад, Бурхантай уулзаһан мэтэ толгойгоо гурба дахин тонгойжо, амарые асуухын дүр зохёобо. Бурхан багша хүрэг бэсн орой дээрэ баруун мотороо һунган табижа, бодото бэсдэмни адли гэжэ хайхашааба.

«Миний нирваан болохо, хэдэн олон тоото жэлэй түгэсхэдэ, зүүн-хойто зүгэй Цин орондо, Ши ху шажан амитанай туһын тулада ошохон» гэжэ вивангириид хэшээгээд, Удоянада хандан, хайһыне хүргөөд, «Хүрэг бэс нэн түрүүн байгууһанһини, энэхэн миний шажанда туһа үйлэдэһэн ба хубитаяа оруулжа, олон арадай буянай дээдэ тарялан болохо ба бэшэ баһа саглашагүй амитанай буянай үндэһые үсхэхэ шүтөөн, хилэнсэг тодхорые арилгаха арга, сайбар утасанай хүрэг бэсн доогуур гаргаһан шадалтай адли юмэн үгы бэйлэй» гэжэ зарлиг буулаба.

Энэ хүрэг бэсэе хара гушар занданаар бүтээһэн юм. Оройн ушнир (эршэлжэ монсогойһон шэдитэ үһэн), эли үзэгдэхгүй тэрэгүүтэн лагшан найрагууд тодорхой амитадые оршолонһоо ударидахын бэлигүүн нүдөөр дээшээ хараһан, мангалай дунда толбо шэдитэ хүсэнь тэмдэг, баруун гараа дээшэнь харууһаниинь хамаг амитада абарал хүртөөхэ, эдэб тодхор зоболонһоо зайлуулхаар бэлэн, зүүн гараа доошоо табиһаниинь амгалан байдал үршөөн байхые хүсэһэн. Хоёр хүл дээрээ байһаниинь амитан бүхэндэ аша туһа хүртөөхөөр бэлэн байһые үзүүлбэ. Зүрхэн тушаань мориной хилгаһаар элшэ

Тэрэ номлолой ёһоор Бурхан багшын гэгэниие бадарааха гэхэдэ, Бурхан багша гушан найман паһатайдаа гушан гурбан тэнгэридэ залараад, өөрынгөө эхэ Махамаягай буян үйлэдэжэ, гурба харын туршада бисалгал хэжэ, өөрынгөө эхэ ба тэнгэрин олоние гуйн номгодожо, үнэндэ зохёожо, тэрэнэй туһые бэсүүбэл.

Тэрэ сагта Вераньсын хаан Удояна Бурхан багшын гэгэниие бадаруулаар адли хүрэг бэс байгуулаа гэжэ сэдхээд, уран бэлигтэй Мау-гальянда дурадхаба. Тэрэн гушан хоёр урашуулые абажа, риди хубилаанаар гушан гурбан тэнгэрин орондо ошоод, Бурхан багшын бодото бэсэе анхаран үзэхэдөө, илажа түгэс нүгшэһэнэй хизааргүй сог гэрэл жабхалангай хүсөөр бадаруулжа байхадань, бодото бэсэнь сэдхэхэдэ тогтоожо шадаргагүй.

Бурхан багшын мүрэнэй эрьдэ ердэ байхадань, уһан соо бэсн дүрсэ тодоор үзэгдэхэдэнь, гурба дахин анхаран, сэдхэхэдэ тогтооһонной ёһоор гушар занданаар бэсн гэгэниие байгуулба. Тэрэ сагта

Жуу бурхан газар уһан юм. Нэгэдэхинь хүрэндэ - һасада, бэхүүһээсээ далай эндэ юрын хүн үндэр гэгээшүүлэ. Харин гурбадахинь Жуу бурхан газар уһан Эгэтын дасанда баһал Жуу бин гэхээр бинь хоёр монгол номон Шагдар хоёр бэлг болгон барилаар ямар ушарһаа илгэй байһыень уһан юмэн үгы.

Утайн Шаньһаа занданаар бүтээһэн уе Эрдэни соржо Зандан юм. Гурбадаг турын хаан Энхэ өөрынгөө мэдэлэй Зандан Жуугай гондлаар бүтээгтые хэрбээ бүтээжэ болоболтнай, толгөө гэгэжэ гбэ. Тэрэ үгэ бүтээһэн уран бүтээжэ шадарга азалхана байтар бэ Зандан Жуу аһаад, би бэсэрээ һаһаа, саазлахыень юм. Тэрэ бүтээһэн эдэн дасан хийгүүлэн, хүзэгтэн уулжа, Зандан Жуу үзэгдэн мүргэжэ, үгэлыгн эздэ гүүлхаар, Эгэтын дасандаһан гэдэгын болгогой! үршөөлөөр бэ болгон, этигэл үлээхын гэрэл бадаруулан, элитэ бадаруулан, тахин, хүрэг ба ном түсэн хэлэжэ зүб- тахилай орондо бодото бэсэнь зохёохо, хамаг гэрэл хэлээдэ шүтөөн хуряахалсэбэ. Энэ бүтээһын тулада

0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
5 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 Мелодрама «Серия
0 «Сегодня»
0 Погода на завтра
5 «Квартирный
детей и одна
0 Экологический
0 «Рыбное буде
Трушкин
0 «Сегодня»
0 Криминал
5 Рера Алент
взгляд» Оксана
0 «Она написала
рия (США)
0 «Сегодня»
0 Кино, котор
Ток-шоу «Про
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Детективный
денция Буржуа
0 «Граф Монте-К
4 серия
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Сериал «Улицы
рей», 52 серия
0 «День рожде
серия
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Боевик «Трое
0 Сериал «Улицы
рей», «Заказ
Гордон
0 Триллер «Про
емость»
0 Окончание тра

Т/с «Зачарован
Телеверсия про
зент» - Music S
Ток-шоу «Окс
0 Кино на СТС:
поневоле»
0 НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Утро на НТВ
0 «Сегодня»
0 Мелодрама «Г
серия
0 «Сегодня»
0 Погода на завтра
0 «Чистосерде
0 Шоу Елены Сте
Религиозная про
0 «Сегодня»
0 Криминал
0 Елена Проклов
0 Уютный англий
0 «Она написала
рия (США)
0 «Сегодня»
0 Кто в семье гла
0 «Принцип до
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Сериал «Улицы
рей», 53 серия
0 «Сегодня»
0 Детективный
денция Буржуа
0 Триллер «Про
0 Монте-Кристо
0 «Сегодня»
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Сериал «Улицы
рей», 53 серия
0 «Сегодня»
0 Детективный
денция Буржуа
0 Криминал
0 «Сегодня»
0 Тра на выжи
0 Трое» (США), 11
0 Сериал «Улицы
рей», «Рыбное
0 «Сегодня»
0 Триллер «Про
0 «Сегодня»
0 Окончание тра

Цэрэн Галанов

ШАЛСААНА

Замби түбин тэг дунда Залаатан буряад малгай мэтэ Номхон Хорингоо үе...

Элинсэг худинсагнаа хойшо Эндэ хүсээ туршалсан, Хан гарууды мэтэ,

Хүрхэтэ газарай дэхэнүүр Туруугаараа Шалсааные

Хортой дайсагта баригдаад, Хоолойгоо нэмээр

Хори гэшээ монсог толгойнь мухарьяа.

Харанан зандаа хэбтээ, Эндэһээ галзууд Бадан Турахин

Хамга буряадайнгаа зүгһөө Хадаг барин, анда бодожо,

Хомомонгоо зам гэршлээ. Шалсааны арада хорин жэл

Сандан лама даяанда жуужа, Үргэн дэлхийн шахардуу байдал

Гунан ехэ дайнай эхилхэдэ, Гурбан үдэр, гурбан нүдн

Шалсааные тойроод, морин тэргэнүүд

Шад улаан Баруун зүг руу Шармайн шанга зорёо...

Гороо хэжэ хүгшэн эжынын Гуталаа элэһэн зүргэ эндэ бии.

Дайнаа абынын бүтэн бусажа, Дабшалан хууһан шулуун

Арбадахине дүүргээ, Москва мордоходоо,

Абьяас гуйһан шүлэгнэ эндэ бии.

Инаг найхан басагантайгаа Эльгэлэн тангаргаа үтэлсэжэ,

Хоёр зүрхэнэй ошые Холбон бадаруулан зула эндэ бии...

Хормойень хадхан, Худан гол Хүбшэ тайга шуура сохин,

Харьялан, эбхэрэн урдажа, Үе сагай таһаршагуйе,

Үлгэн дэлхийн хөмөршогуйе, Залуу наһыенин һануулан,

Залуу саашаа тэгүүднэ. Тэгэ мүнөө Худан гол

Тэгэндэ юундэ тохойтооб? Харьялан байдаг урсахалын

Хайр эльһээр дайрагдааб? Шалсаанын эгээр орой дээрэ

Тоонто нюотагдаа найхан дайда энэ дэлхэй дээрэ үгы ха даа. Нанатай болохо бүрээ

Намайгаа хүлээдэг абамни үгы, Нарангал яларжа хууна үгы,

Наманайм дурасхаал болонхой, ханшагхан сагаан

наманай үгы, нарагал толоржо хууна үгы,

наргама гайдая орхинхой, ханаанай дурасхаал

абамни үгы ааг, үгы, Агуулагал тобойжо хууна

Агалахан Газараа орхинхой, Арюухан нургаальн үлэхэй

Абынгаа гэртэ арбан үхибүүдэн эгээн одон басаган

Даримамнай Мэргэн нүхэртгээ зургаан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ,

Мүнөөшье болотор минни шарайгаар түһөөлөөд, нанатай

хүнүүдэ «багшымнай басаган» гээд, аба тухайм нуража,

хөөржэ, магтажа байдаг. Манай Ушарбай нотатга анха

түрүүн ородууд буряадуудтай уулзаһан юм хаш, тингээд нимэ

нэртэй болоһон юм гээд, домог гүүхэ дуулаһан байнаб.

Холо бэшэ, Бурятская станцин тэндэ Мир гэжэ нэртэй хада бии.

Ород, буряад арадуудай хани барисаанай һүлдэ нэрэ гээшэ.

Бурятская гэжэ станцин хажууда Зэмхэ, Шэбшэ гэжэ

нэртэй аршаанууд бии. Зэмхын аршаан хадаа сабаараа

наһи абанан гү, али түрэдэгүй эхээрнүүдтэ ехэ тухатай юм.

Гурбан жэл удаа дараалан зунай сагта ванна абабал, ехэл

найн юм. Би 40 гаража ябаад, хоёрдохие айл боложо

түбхилөөд, урда гэртэй хоёр хүбүүтэй хадаа дахин үхибүү

түрэхэ гэжэ бодомжолоошьегүй ябатарни, эжыни алаг

гүүгээ тэргээ оруулаад, майхан, унтари хэбтэри

шэрээд лэ, «энэ үхибүүгүй хүндэ үтэр түрэ» гээд

лэ, энэ Зэмхын аршаанда асаржа, ваннада һуулгаа

саганууд отогийхид нэгэ ядуу туранхай адууһанаа үргэлдэ үгэһэн юм хаш. Тэрэ гэлэн

Энэ түрэ дээрэ адууһан төөлэй табигдаба. Худын түрүү

хоёр шэхэнинь тэндэ, аманайн хоёр тээ жабжын тэндэ

«Духадань хүндэхэдөө, манай ухаан бодолнай

лэ гэлэн удхатай, шэхэнинь тэндэ хүндэхэдөө,

минни хоёр шэхэни муу юумэ дуулангүй, мункеуеа Агама

Дунгилаевна хэлээб. Айлшадай кортеж Ага

хууриной зүүн-хойто зүг рүү зорибо. Эндэ тамуужанай

хүдэлмэрилгээдэй ажаһуудаг микрорайон. Эндэһээ

үхибүүдээ аяар холо центр хүртээр хүүгэдэй

сэсэрлигтэ абаашадаг хаа, мүнөө түрэлхид ехэ

баяртай. Хажуудань «Булагхан» гэлэн хүүгэдэй

сэсэрлиг нээгдэбэ ха юм. Эндэ хүүгэдэй сэсэрлиг

нээжэ байһандаа, би ехэл баяртай байнаб. Үхибүүдэй

олон боложо байһан ушар хадаа арад зоной

ажабайдалай найжаржа, өөдөө боложо байһанай

тэмдэг гээшэ, гэжэ Агын округой гулваа хүндэхэ

«Нанатай болохо бүрээ» үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

хүндэхэ «Нанатай болохо бүрээ» үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

хүндэхэ «Нанатай болохо бүрээ» үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо

бүрээ үгэ дээдэ. Манатай болохо бүрээ үгэ дээдэ.

УРДАНАЙНГАА ЗАН АЛДААГҮЙ ҺУУНАЛ

Замай тэмдэглэл

Ходол найн үгэнүүдые дуулажа байхань болотой гэлэн, аманайн тэндэ хүндэхэдөө,

Буряад дотлэ үмдэһэн хоёр залуу хүбүүд, хоёр залуу бэрээд хүндэлэн,

Хамба лама Дамба Аюшеев ингээ хэлээ: «Алтарганын»

дээрэ үгэһэн эхилхэ үедэ улаан, ногоон, хүхэ, хүрэн

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

Жамсуев Баяр Баясхаланович хэлээб. Айлшадай кортеж

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

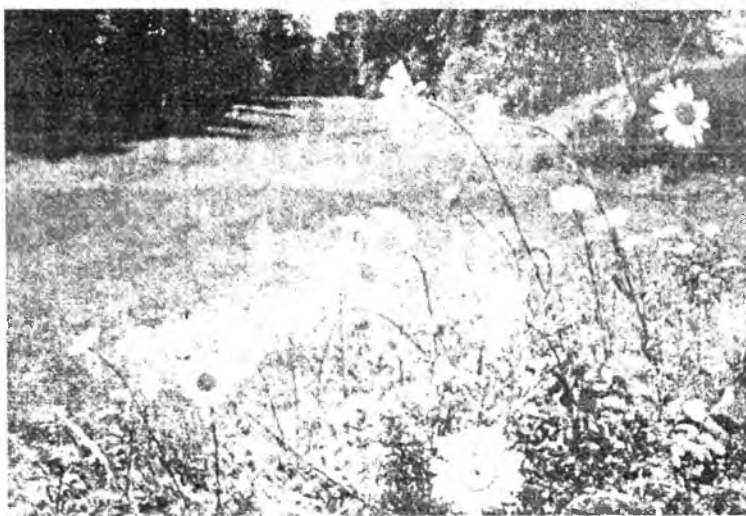
«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

«Алтарганын» гэлэн хүүгэдэй сэсэрлигтэ абаашадаг

Захаамнай аймагай 75 жэлэй ойго

САРАМТАДА

(ДУРСАЛГА)

Байгаалимнай баһа нэгэ таабаринь энэл юм бээ, лаб мэдээгүй юумээ бэшэхэнь аргамни үгы. Нютагайхид тээбиие үлүү харадаг болоо...

Тийһээр нютагнаа ошохо баатай болоо бэлэй. Басагадэинь нэгэн Рипчин Харсаада Максар нүхэртээ үри бээр үнэр баян ажаһууна.

Ханда бидэ хоёр залуу мэргэжлэдэ, 1974 ондо Харсаада ажаллажа байхадаа, Максартанаар ехэ нүхэсөөбди, нютагайхид гэжэ маанартаа ехэл мээхэй хэн. Үбэлэй хүнгэндэ Сагаан-Мориндоо 2-3 үдэрөөр ошоходомнай, гальемнай түлжэ байха, үргэлжэ орожо ерээд лэ, хөөржэ, хөөржэ гараха...

Сарамтадаа байхадаа, колхозой ноёдые барагшалжа мэдээдэг хэм.

Байд гээд лэ Радна ноён орожо ерэхэ. Манайхинаар ажал албангаал хөөрлөдөө бээ даа, юундэб даа, манай эжын ганиржал байдагынь нанагшаб. Радна Данзанович Найданов бүхы наһаараа «Родина» колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн ябаа. Хожомоо, ехэ болоодшые ябахадаа, Михаил Бадамасвич, Радна Данзанович Цырен-Доржо Жамбалович гурбаниел үргэлжэ, бүхы наһаараа хүдэлхэн шэнгил нагагшаб. Хоорондоо эбтэйүүд ажалдаа хандасатай - тусгаар хүнүүд гээшэ хэн ха.

Радна Данзанович хүшэр сагта эрл болоһон, ехэ хургуули хэжэ шадаагүй:

- Мүнөө, таанар шэнги институт дүүргэһэн наа, эндэ ингэжэ байхагүй, ЦК-да хүртээр дээгүүр ноён ябаха хэм, - гэдэг хэн.

Мал ажалынгаа нара бүрийн тоосоо хэхэдэнь, харахаданни, ехэ парин, тоо бүхэнийе шөөтөлжэ хууха, атаархамаар гоёр бэшэдэг хүн бэлэй.

Ухаансар хүн байгаа гэжэ эли хэн. Тэрэхэн шоото дээрээ процент гаргаха, миний харахада удаан шэнги байхадань:

- Хаягт тэрэ шоотоёо. Процент гаргахда ябууд, бэлэн, энэл гоё юумэн байна, - гээд нэгэ үдэшэ логарифмическэ линейкэ баряад ерээб.

- Энэшни юун гээшэб? - гээд ехэл һоншоурхажа оробо.

Үбгэндэ «ухаа» заажа удаан тухашараагагүйб, хэды дахин харуудамни тэрэхэн проценттээ юумын амараар гаргадаг боложо, ехэ хүгигшэ бэлэй.

Миний дээрэ пэрлэһэн гурбан ехэ эбтэйүүд, бээ бээ шоглохо дуратайнууд бэлэй.

Михаил Бадамасвич нэгэтэ:

- Радна Данзановичаа хараһан шоотоёо хаяа, нүдэндөө шэл зүүһэн үбгэн логарифмическэ линейкэ баряад, хуужа хуубал. Би үшөө барижа үзөөгүй ябанаб, - гээ бэлэй.

Шоотыше юу хаягдахаб даа, нэгэ бишыхан шоото үргэлжэ сүүмхэ соогоо хээд ябадаг юм хэн, тэрэн дээрэн нэмэхэ, хорооходо түргэн, бэлэн ха юм.

Тэрэ үдэ энэхэн калькуляторнууд үшөө үгы байгаа, ямараар ажалын хүнгэрхэ байгаа, тоо толгой, нэмэтэ шэгнүүр, тэжээлэй баланс гэхэ мэтэ тоолохо юумэ юу барагдахаб, хүниее дүүрэн хуудай байгаа. Үшөө тийхэдэ малшадай салын эдэл зоной гар соо байгаа ха юм.

Утаатадаа байхадаа, багадани, захан Долгор гэжэ ехэ найхан, залуу эхэнэр колхозой амбаар баридай байгаа. Бил тэрэниие үргэлжэ дахасалдажа, юу хэнэндэ хүртэжэ байдаг хэм, - гэжэ Санагын совхозой ахамад зоотехнигээр, удаан директорээр хүдэлхэн Байкал Цыренович дурсагша бэлэй. Түрэлэйн хүн юм.

Түрэл Долгор Лубсановна Сагаан-Мориндо Радна Данзановичта хаданда гараһан, мүнөө үри үхиүүдээ хаража, үнэр баян ажаһуудаг юм.

Мүн лэ даажа абаһан ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг хүнүүдэй нэгэн Цырен-Доржо Жамбалович Ширанов байһан юм. Бэшэхэдэ ехэ найханаар бэшэхэ, гоёр зураха, тусгаар бэлгитэй үбгэн ябаа. Алишые сагта оллоод лэ байдаг дутуу дунданууд хаана ябахан хэм, байгаал бээ, өөрөөнь дээгүүр тушаалтадаа сэхэ хандажа, малшадайнгаа эрилтэ харюулха, хүшэр байдалдан халташые хаа тэдэнэй анхарал хандуулжа шададаг байһанайнь гэршэ нэгэнтэ бэшэ болоһон хүм. (Хожомоо суг хүдэлөөд үзэхэ ушар байһан юм даа).

Түбэд номтой үбгэн бэлэй. Наһа бараһан абымни бурха бүтээжэ үгэһэн юм, угалза шэнги гоёр бэшэһэн, зураһан байдаг хэн. Сэрэн тээби хүнгэн, сариун, тугал буруунуудаа «зонхилхоор», гэр тойронгоо, хүүгэдээрээ.

Үри бэснэ мүн лэ гартаа дүйтэй, урин, парин, бэрхэ хүнүүд байха.

Василий Цырендоржиевич Ханда нүхэртээ Улаан-Үдэдэ, барилгын ипженер мэргэжлэтэй, Дари эжытээ абынгаа гуламта сахижа, үри хүүгэдэ хартаа хууна. Балжан ямарханше ажалда, барилгада бэрхэ, Оля нүхэртээ мүн лэ нютагтаа, Ольга Лубсановна бүхы

наһаараа эмшэн мэргэжэлээрэ ажалтай, «Буряад Республикын элүүрые хамгаалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэнэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Ута-Жалгадаа ябаһан үбһэшэ-дэймни нэгэн байһаншые байхадаа болохо. Нэгэ жэл хэн гү...

Серёжа гэр бүлөөрөө Яруунада, ойн ажахын мэргэжэлтэн. Иигэжэ ажалша бэрхэ, уран парин үри хүүгэдэнь ашата эсэргингэ нангин гуламта сахижа, алдар нэрыень уг залуулан нэрлүүлжэ хуудай юм даа.

Малай тобиоро алдангүй үбэлжэхэ хэрэгтэ ури үбһэн хоёр лэ бээ. Тэрэ сагта тарья талханше үгы, элдэбин концентрат, багсармал тэжээлыше гэжэ байхагүй, үбһэ ехээр лэ абагдадаг байгаа.

Баабай үглөөгүүр малдаа таража үгэхэ үбһээс үдэшэндөө нэгэ шаргада тэжээ бэлдээд хонохо. Үглөөгүүр бодоод тэрэ шаргадаа сар хүлөөд, намайе үргөөд сартаа мордохуула, тийгээд хаагуур ябахыемни заажа үгөөд, аса барижа, шаргын ябуудта үбһээс тарааха. Тэрэхэн сартаа «ноён», найн «жолоошон» болонхой байгаа. Тэрэ үбһээс тараажа дүүргээд, малаа дал сооһоонь гаргахадани, хураһан мал гүйдэлөөрөө тэрэ үбһэндөө ошохо эдижэ орохо.

Малай үбһээс эдижэ, хогложо дүүргэтэр дал соогоо сэлбэрлэжэ үрдихэш. Мүнөөхил сар шаргая далайнгаа үдэндэ залаад, шарга дээрээ хабтагайнуудые дэлгээд, мүн лэ зэргэлүүлжэ хадажа холбоһон 2-3 хабтагайнуудаар хана хээд, хүни соо малайнгаа дал соогоо табатлаһан шабаһа зөөжэ тээхш. Залуу малтэршээ, тэрэ шабаһаһаа сооро гэшэхэд, хоргооһон мэтэ болгожорхиһон байха. Хоёр тааз асараад, баабай дал соогуур мүлхижэ ябаад гараараа тэрэ хоргооһоны тааз соо эгээл дүүрэн бэшээр, миний даахыса, хээд үгэхэдэнь, газар шаргада абаашажа тээгээд ерэхэдэмни, хоёрдохни таазни бэлэн болоод байха...

Шаргын дүүрэхэдэ, сараа хүлэжэ унажа абаад, байраһань саашаа, хабартаа уриа абаха газартаа абаашаад, шаргын хабтагайнуудые унагааж, тараажа адхадаг байгаабди.

«Гунан бухын хэбтэһэн газарта гурбан жэл ногоон ургахагүй», - гэнэн таабари байдаг. Тэрэхэн таабарин заабаряар уриа жэл бүри, хэды газарта, нэгэл доронь олоодог. Элбэг, найн найжалжа, хуурайгаар абаһан ури ерэхэ үбэлдөөл олзо бээ. Сагаан-Мориндой малшад уриа элбэгээр абаха, малдаа дал соонь зузаанар дэбдихэ заштал али сагнаа сахидаг юм, мүнөө хүртээр тэрэл хэбээрээ. «Үбэлэй сагта ури гээшэ малай хахад

хоол», - гэлсэдэг. Далаа сэлбэрлэхэ ажалаа хэдэн шарга зөөжэ дүүргээд, тэрэл шаргадаа ури тээжэ асараад, дал соогуураа адхажа тараагаад гэртээ орохош. Тийһээр малшые хогложо дүүргэдэг байгаа бээ, тэдэнээ бараниень туугаад (дадаһан мал өөһэдөөл субаа юм бээ). Ехэ булагтаа уналхаяа ошоғшо хэм. Энэ һамбаанда баабай сайлажа абаад, үдэр сайлаха хүнэхээ ганзагалаад булаг дээрэ ерэжэ, уһа уугаад гараһан малаа туугаад харюулхаяа ошоғшо бэлэй.

Тийгээдшые Ехэ булаг дээрэхэ хайшаа ошохобиб - Хужар гү, Бурхий гү, али гэртээ - миний мэдэлэй болодог хэн.

Малаа Сарамтаһаа аяар Шабарта, Тархайн болдогой баруугаар, Баруун-Адагаар харюулдаг байгаа.

Дулаархада, зуһаланда гараһаа урдашагуур, ядаржа үбэлжэһэн нэгэ хэдэн толгой малаа хойшонь абаашажа, Сарамтын хушуунһаа доогуур, шугы соогуур харюулдаг бэлэй.

Ямарааршые найжалжа үбэлжэхэдэ, заал һаа хэды толгой мууданһан байха, үргэдэгшые байха.

Арайхан хүнүүдээ хүдэлгэжэ ябаһан тэдэ хаана холо ошохоб даа, гэбшые унаха, дуһаха, хүйтэн, шийгтэй газарта удаан хэбтэбэл үбэлжэхэ, тиймын тула хараха хүн хэрэгтэй, тэрэн бин болодог бэлэйб. Тэдэм эндэ тэндэ хагда зулгахатай, үгытэй, бинь энэ тэрые шугы соогуур шэнжэхэб, хабарай наранда игаажа хуушаш...

Тийһээр шугы сооһоо эжи сагаан забьяагаа баряад, нэгэ бүд мүнхэтэйхэн бин болохо. Энэ «ажалшанай» үдын хоол ербэ гэшэ.

Халуун сай, мүнхэн сооһоонь кружка, ёпошкын хухархай, тийгээд лэ «бүүдүн» хун хуужа сайлахаб. Гоёл бэлэй...

Займаг зайгаа, шугы соогуур шубуу шонхорой шууяан, дуулаан, Сарамтын горхоной шолшоноһон, ехэ харгыгаар үгсэһэн, урууданһан мори-тойшуул - даншые гансаардаагүй, уйдахаар бэшэл хэн.

Байһаар, эсээд лэ юм бээ, малнуудай али нэгэниинь хэбтэшэхэ. Эдэнэйш алиниинь өөрөө бодожо шадахаб, алиниинь хэбтээ һаа бодожо шадахагүйб гэжэ мэдээд ябадаг хэм.

Тэрэ шадалтайнуудынь нэгэ хэды хэбтүүлээд, һүүлынь үргэн хагад мушхажэ барижа, хашажа, хаажэ бодхохош.

Үргэдэгөө хэбтэшэбэл урууданһан, үгсэһэн мори-тойшуулые «захиржа» моринонь буулгаад үргүүлжэ, тэрэхэнээ бодхуулжа абахаб. Удаан соо моринойшуулай үгы наань гэртээ гүйжэ ерээд, эжытэй ошожо, арай шамай бодхохош.

Нэгтэ, хүнүүдэй ябахагүйдэ, мүн лэ гэр тээшээ гүйбэб. Горхо гараад, саашаа сабшалан дээрэ гараад ябатарни урдаһаамни, манай гэрһээ нааша, нэгэ мориной хүн ерэжэ ябаба. Хараһаар таяаб - колхозой түрүүлэгшэ.

Хэнииншые ябаг, намда, хөөрхы, ямар хамааб? - Тэндэ нэгэ хашарагни хэбтээд, бодхожо даанагүйб, бодхоод үгэгты! - гэжэ захираа бээбэ.

(Түгэсхэлын хожом гараха).

Воскресенье, 1

ОРТ

07.50 Сергей Столяров, Михаил Глузский и Павел Луспекаев в приключенческом фильме «Тайна двух океанов». 2-я серия
09.00 Новости
09.10 Служу России!
09.40 Дисней-клуб: «Тимон и Пумба»
10.05 Мисс Марпл в детективе Агаты Кристи «Забытое убийство». Часть 2-я
11.00 Новости
11.10 Непутевые заметки с Дм. Крыловым
11.30 Пока все дома
12.05 Олег Даль, Маргарита Терехова в фильме «Расписание на послезавтра»
13.45 «Ералаш»
14.00 Спасатели. Экстренный вызов
14.30 Дисней-клуб: «Микки Маус и его друзья»
15.00 Новости (с субтитрами)
15.10 Живая природа. «Правда о гризли»
16.10 Сериал «Беглец»
17.00 «Знатоки» возвращаются. Николай Караченцов, Борис Щербаков в детективе «Подласок с огурцом» Дело N 14. 2-я серия
18.50 Олег Газманов, Николай Басков и Лариса Долина в праздничном концерте «Завтра в школу»
19.55 Джон Траволта в супербоевике Джона Ру «Сломанная стрела»
22.00 Время
22.30 Марлон Брандо и Рэл Килмер в остросюжетном фильме «Ос-

тров доктора Моро»
00.25 Линия кино. Мариллин Монро живет по-соседству в фильме «Семь лет желаний»

РТР

08.45 Хф «Чудак из пятого «Б»»
10.10 «Русское лото»
11.00 «ТР Бинго шоу»
11.35 «Америка: год спустя. Цветы на камнях»
12.05 «Америка: год спустя. Памятная черта»
12.40 «ХА». Маленькие комедии
12.50 «Городок». Дайджест
13.25 Комедия «Ты - мне, я - тебе»
15.10 «Поколение «икс» - поколение «ноль»?
16.00 РЕСТИ
16.20 «Рокруг света»
17.15 «Диалог о животных»
18.05 «Два рояля»
19.05 «Комната смеха»
20.00 Джек Николсон, Мишель Пфайффер, Шер и Сюзан Сарандон в фильме «Иствикские ведьмы» (США)
22.00 РЕСТИ НЕДЕЛИ
23.10 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. ПРЕМИЯ БРИТАНСКОЙ КИНОАКАДЕМИИ. Роберт Де Ниро, Джеймс Рудс, Элизабет МакГоверн и Дэнни Айелло в фильме Серджио Леоне «Однажды в Америке»
03.20 Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1». Гран-при Бельгии. Трансляция с автодрома Спа-Франкоршам

ТВИКОМ

07.50 «Лоск». Погода. Гороскоп. Ка-

лендарь работ от Кушнарева
08.15 Канал истории: «Тесные контакты»
09.15 «В гостях у Тофика»
09.30 М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
10.00 М/с «Ферма чудуища»
10.30 М/с «Русалочка»
11.00 М/с «Гриффины»
12.00 «Щедрый миг»
12.45 «1/52»
13.00 «Мутанты Икс»
14.00 «Военная тайна»
14.30 «Лоск». Погода. Гороскоп
14.45 «Лотерея АвтоРА2а»
14.55 Драма «Расплата»
16.45 Муз. поздравления
17.20 Т/с «Агентство»
18.05 М/с «Секретные материалы псов-шпионов»
18.30 Школьное ТР
19.00 Семейное кино. «Дэвид Копперфилд»
20.00 «Календарь работ от Кушнарева»
20.20 «Лоск». Погода. Гороскоп
20.30 Комедия «Агент в мини-юбке»
22.05 Уилл Смит в фант. боевике «День независимости»
01.15 «24»
01.30 Т/с «Ее звали Никита»
02.30 Ночной муз. канал

АРИГ УС

09.00 Новости. Спорт
09.40 Формула успеха
09.50 М/с «Гарфилд и его друзья», «Девять жизней Гарфилда»
10.45 Дачники
11.35 Т/с «Азбука любви», закл. серия
12.40 Х/ф «Приключения Шерлока Хол-

мса и доктора Ратсона»: «20 век начинается». 1-2 с.
15.30 Публичные люди
16.00 Детская развлекательная передача «Страна чудес»
17.25 Благая весть
17.55 Т/с «Деньги», 30 с.
18.50 Музыкальный подарок
19.20 То, что надо
19.30 «Надувные шарик». Фильм Т.Шахвердиева
20.00 Новости
20.25 Бизнес-экспресс
20.40 Х/ф «Республика ШКИД»
22.35 Формула успеха
22.45 Х/ф «Алмазы шаха»
00.50 Музыкальное шоу «Земля-воздух»

ОТВ

09.00 «Один в кубе»
09.30 «Отражение»
10.00 Музыка на СТС
10.30 Улица Сезам
11.00 «Джунитор». Детский блок
12.30 Т/с «Зак и секретные материалы»
13.00 «Шина - королева джунглей».
14.00 Кино на СТС: «Бетховен»
17.00 Скрытая камера
17.30 Т/ж «Афиша»
19.30 Свидание вслепую. Шоу Александра Цекало
20.00 КРН-2002 г. Летний кубок.
22.00 Кино на СТС: «Угнать за 60 секунд»

НТВ

07.40 Анонс дня
07.45 Ровесники динозавров. Сериал «Неизвестная планета»

08.30 «Star-стар»
09.00 «Сегодня»
09.15 Х/ф «Гусаро»
11.00 «Сегодня»
11.15 Погода на н
11.20 Детектив «
12 серия
12.20 Александр
ме Павла Л
жизнь»
13.00 «Сегодня»
13.20 Служба ста
13.55 «Счастье
мают...». Ф
понедельн
16.00 Своя игра
17.00 «Сегодня»
17.25 Курортный
«Принцип д
18.35 Охота на
грипти»
19.10 Новейшая к
бель» Адмир
20.00 «Сегодня»
20.20 Аманда Мор
ве «Охота на
рия», закл.
21.25 Джонни Де
Майкл Мэдд
боевике «Др
кач» (США)
23.55 Богуслав Ли
дарчек в кри
ме «Охран
(Сара) (Пол
02.05 «Одним и д
музыкально
программе д

БАЯ
...дагай хормойл
...рошолог юм. Эгээ
...глов бури Саяа
...и, үдрөө эхилдэ
...нь нотагайнга
...з шадал үгэлэи
...инг соо, илангая
...дагтаа уугаги
...дунда, бэллгтэ
...олон гэшэ. Им
...аза талаанта
...де Монгой дун
...Рада Сыренов
...хатаруулжа эхил
...л соо нургуули

"Радио Бурятии - радио для всех!" Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

(с 26 августа по 1 сентября 2002 г.)

Понедельник, 26

6.10 - Радиожурнал «ЗЕМЛЯРОДНАЯ»
6.37 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
6.45 - 7.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРЬЮ
7.10 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
7.20 - «АНДАС»
7.40 - 8.00 - Радиостудия «БИРАКАН»
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей «КОРОТКОЙ СТРОКОЙ»
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - ИЗ ФОНДОВ РАДИО

Вторник, 27

6.10 - 7.00 - Программа «УТРО БУРЯТИИ»
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ
РЕКЛАМА
7.30 - «ЯРОДИЛАСЬ ПОД ДВЕРЬЮ ЗВЕЗДОЙ»
Радиосерия из цикла «Люди добрые»
7.45 - 8.00 - «ОРЬЕЛ» - РЕРШИНА О бурятских национальных играх
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей «КОРОТКОЙ СТРОКОЙ»
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - «РАДИОБИБЛИОТЕКА» Стихи Р. Агазуевой

Среда, 28

6.10 - 7.00 - Программа «УТРО БУРЯТИИ»
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ
РЕКЛАМА
7.30 - Программа «РЪБОР». Малый бизнес: проблемы поддержки и развития.
7.45 - 8.00 - «ТООНТОНОТАГ». Возрождение малых сел в Бурзузском районе.
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей «КОРОТКОЙ СТРОКОЙ»
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРЬЮ (на бурятском языке)

Четверг, 29

6.10 - 7.00 - Программа «УТРО БУРЯТИИ»
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ

РЕКЛАМА
7.30 - РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ
7.45 - Православная программа «БЛАГОБЕСТ»
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей «КОРОТКОЙ СТРОКОЙ»
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - ПЕРЕДАЧА ИЗ ФОНДОВ РАДИО

Пятница, 30

6.10 - 7.00 - Программа «УТРО БУРЯТИИ»
7.10 - НОВОСТИ, СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ
РЕКЛАМА
7.30 - Программа «РЕСТРЕИ»
7.45 - 8.00 - «ГУЛМАТА»
13.00 - Дневной выпуск новостей «КОРОТКОЙ СТРОКОЙ»
13.10 - 14.00 - «ЧАС РАШЕГО ПИСЬМА»
Музыкальная программа по заказам радиослушателей
19.10 - 20.00 - Информационная программа «ЧЕРА СӨДӨНЯ»
«ЗАРТА», ОБЪЯВЛЕНИЯ

Суббота, 31

7.10 - 8.00 - «ЧЕРА СӨДӨНЯ»
Информационная программа
7.30 - Программа «РЕСТРЕИ»
9.10 - «НАЙДАЛАЙ ОШОН» - ИСКРА НАДЕЖДЫ - информационно-музыкальная программа для молодежи
9.45 - 10.00 - Передача для детей
13.10 - 14.00 - МУЗЫКАЛЬНАЯ РОЛЛАДИО БУРЯТИИ
19.10 - 20.00 - Радиожурнал «СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ»

Воскресенье, 1

7.10 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.20 - 8.00 - Программа «СЛЫШУ ПЕСНИ, ОСКАКИ, ЛЕГЕНДЫ»
9.10 - 10.00 - Программа для детей «ЭДИРШУУЛ»: Сегодня - день знаний; Родники
11.10 - 12.00 - Литературно-художественная программа «АЛТАРГАН»: Новое имя; Поющие поэты (клуб «Отимист»)
13.00 - 14.00 - Информационно-музыкальный канал для молодежи «РОСКРЕСНИЙ ПОЛДЕНЬ»

БАКАНСИИ

ТРЕБУЮТСЯ
Повар, ди-джеи и посудомойщица. Тел. 45-61-74
Официанты (китайские блюда). ул. Толстого, 23, тел. 22-38-18.
ОЦ «Аква» грузчики. Тел. 27-24-55.

ИЩУ РАБОТУ

УСЛУГИ
Сантехработы. Замена стальных труб горячего и холодного водоснабжения на полипропиленовые. Подключение водонагревателей и стиральных машин. Тел. 44-84-87.
Изготовление филленчатых дверей, остекление балконов. Тел. 22-48-50.
СУПЕРПОХУДЕНИЕ. Тел. 22-44-07. (Лиц. № 510).
Такси. «Автомаяк». Тел. 21-17-17. (Лиц. ЛСС-03000032 от 18.02.02 БОРТИ)

Ремонт, перекладка теплотрасс. Тел. 43-07-28 (Л. Р. 818510 ЛЦ РБ)
Профессиональное училище № 25 объявляет набор по следующим специальностям: автослесарь, водители категории Р, РС, переодготовка С, Д, Е, портной легкого женского платья. Ул. Лебедева, 4, тел. 41-27-29.

АВТО

ПРОДАЮ
М/а «КАР2» с маршрутом. Тел. 43-00-62.
М/а «Хундай-Грейс», 1994 г/в. Недорого. Тел. 23-16-27.
М/а «Хундай-Грейс», 1995 г/в. Тел. 41-23-14.
М/а «Киа-Преджио» с маршрутом. Тел. 41-00-59.
А/м «РА2-21099», 1995 г/в. Тел. 25-29-21.
ГА2-24, 1981 г/в, кузов - 87 г/в, в отличном техническом состоянии, п. Горький, ул. Груздева, 41, тел. 23-00-69.
ГА2-самосвал, дизель. Тел. Ст. Таловка 59-1-69.
Автобус «Кавз» с маршрутом. Тел. 43-00-62.

КУПИЮ

М/а «Ока». Недорого. Тел. 42-62-98.

МЕНЯЮ

РАЗНОЕ
Сдам маршрут. Тел. 26-39-99.

СУПЕРМАРКЕТ

РАЗНОЕ
КУПИЮ
Щенка боксера. Тел. 21-50-45.

ПРОДАЮ

Новую баню 3х3. Внутри оконтованная. 3 венца. листовка. Раб. тел. 21-53-74.
Кобыла (3 года), с жеребенком. Тел. 37-32-12.
Юбилейные рубли. Тел. 37-37-89
Срочно мебель, б/у. Тел. 44-31-04.
Срочно рабочие акции ОАО «Электросвязь». Тел. 37-37-89
Маршрут. Тел. 37-41-59(после 18.00).
Деревообрабатывающие станки: фрезерно-копировальный, сверлильный, торцовочный и др. Требуются столы. Тел. 22-48-50.
Телефон-факс «Панасоник». Недорого. Тел. 33-51-69.
Компьютер, принтер (новые). Тел.: 26-85-96, 26-87-10; Пейдж. 045, аб. 2634.
Пианино. Тел. 33-08-21.
Срочно двигатель «Т-40». Тел. 26-82-50.
ООО «Риндар» реализует конфискованное имущество: а/м «БМВ-730», 1988 г/в - 124414,64 руб.; а/м «Ниссан Раннет», 1993 г/в - 151293 руб.; джинсы, куртки женские, бумага туалетная, мыло детское и др. Требуется бухгалтер. Обращаться: ост. КПП, ул. Строителей, 42, тел. 22-48-38.
Пилорамы ленточные горизонтальные МГ-6200 производства Германия-Белоруссия, пилматериал в ассортименте, электродвигатель 400 кВт, 1500 об/мин, напряжение 6000 В, принимаем на работу заточника на ленточные пилы и операторов на ленточную пилораму. ООО «Евизор», ул. Хахалова, 2а, тел. 26-10-66, 26-29-23.

НЕДВИЖИМОСТЬ

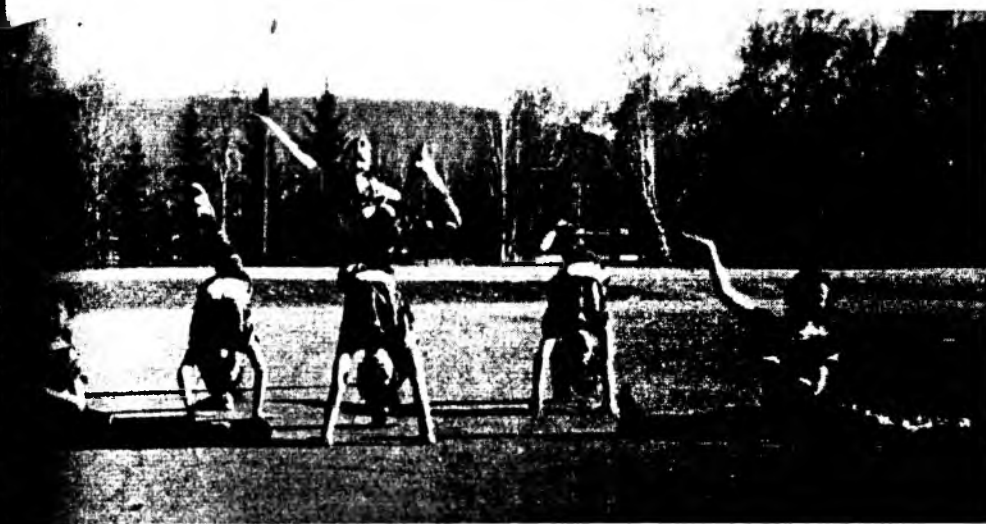
ПРОДАЮ

1-комнатная благоустроенная квартира. Тел. 22-71-01.
1-комнатная квартира по ул. Шумяцкого, ул.пл. тел. 37-05-33, 33-73-18.
2-комнатная квартира. Тел. 33-66-52.
2-комнатная, улучшенной планировки, по ул. Сенчихина. Тел. 23-04-42.
2-комнатную, 3/5, ул. Гагарина. Без посредников. Тел. 44-81-54.
2-комнатную квартиру в пос. Энергетик. Тел. 42-82-84.
3-комнатная крупногабаритная квартира. Тел. 27-23-08.
3-комнатную квартиру (70 кв. м, пр. Строителей). Тел. 37-24-49.

Комнату по ул. Б
05-34
Классический гар
м «РА2-2107», 1994
45-87-26
Металлический
12х32, недорого.
Участок в 8
вертолетный завод
С
Ю
Коттедж, можно
пос. Солнечный, 38
70.
Срочно квартир
25-16 (вечером),
Юрьевну.
Комнату девушк
ул. Рылеева, д. 40,
Торговая площа
45-32.
Помещений. Тел.
РА2
Верните паспо
Ильза Керк. Рознар
87-15.
Забайкальское
Сибири РАО «ЕЭР
глубокие заболе
директора - Че
Максимовичу, по
Черных Максима
Утеряна сумка с
Будаевой Г.О. Прозв
91-29.
За информаци
автомобиле «Тойот
цвета, гос. н
вознаг раждение. Тел
046, аб. 1314.
СООБЩ
Новые поступл
зимних обуви! «Дом
49.
Разыскивается
Григорьевна, 1918 г
адресу: улица Цыб
23 июня Екатерина
никто не видел. Про
известно обращаться
телефонам: 33-65-84

08.30 «Star-старт»
влекательный
09.00 «Сегодня»
09.15 Х/ф «Гусар»
11.00 «Сегодня»
11.15 Погода на
11.20 Детектив «
12 серия
12.20 Александр
ме Павла Л
жизнь»
13.00 «Сегодня»
13.20 Служба спе
13.55 «Счастье -
мают...» Ф
понедельн
16.00 Своя игра
17.00 «Сегодня»
17.25 Курортны
«Принцип
18.35 Очная ставк
притят»
19.10 Новейшая
бель «Адмир
20.00 «Сегодня»
20.20 Амалия Мог
ве «Охота на
рия, закл
1.25 Джонни Дел
Майкл Мад
боевике «Д
кач» (США)
3.55 Богуслав Ли
дарчек в кр
дагтаяа угта
ме «Охран
(Сара)» (П
«Оазис» и «
музыкальн
программе

Комнату по ул.
-34.
Капитальный г
«РАЭ-2107», 199
-87-26.
Металлический
ж32, недорого.
Участок в 8
отолетный завод
С
Коттедж, можн
с. Солнечный, 3
Срочно кварти
-16 (вечером),
рьевну.
Комнату девушк
Рылеева, д.40,
Торговая площа
32.
Помещений. Те
РАЭ
Верните паспо
за Керк. Рознар
15.
Забайкальское
ири РАО «ЕЭС
бокое соблезно
ектора - Че
симовичу, по по
ных Максима Т
терьяна сумжа
аевой Г.О. Прой
19.
а информаци
мобиле «Тойот
та, гос. но
награждение. Те
аб. 1314.
СООБ
овые поступи
ей обуви! «Дом
азыскивается
рьевна, 1918г.
су: улица Цыби
оня Екатерина П
селка Комуш
о не видел. Про
стно обращаться
фонам: 33-55-84
.

БАЯРАЙ ТУЯА САСАН...

Фоторепортаж

ардагай хормойдо
оршодог юм. Эгээл
үглөө бүри Саяан
сы, үдэрөө эхилдэг.
нь нютагайнгаа
шадал үгэлэнэ.
г соо, илангаяа
дарчек в кр
дагтаяа угтагша
ме «Охран
(Сара)» (Пол
«Оазис» и «Д
музыкальн
программе

хүүгэд дуратай багшатаа
уулзахаяа, шэнэ хатарнуудыг
хурахаяа сентябрийн 1-дэ
хургуулидаа шамладаг. Ерэхээ
байгаа шэнэ хуралсалай жэлыг
онсолмоор.

1989 ондо хатарха дуратай, уян
нугархай бэстэй басагад
суглуулагдажа, «Баярай туяа»
гээн хатарай ансамбль
байгуулагдаа нэн. Жэл бүри
ансамблин репертуар
рэдэ Сыреновна
хатаруулжа эхилэ
хал соо хургуулин

-Эгээл түрүүн ехэ хүндэ байгаа.
Юуб гэхэд, шэнэ юумэ эхилхэдэ
хододоо хүндэ ааб даа. Шэнэ
костюмуудыг оюулха болообди,
мүртэй фонограммашыг үгыбди.
Хатаруулжа эхилхэдэмни зарим
зон дэмжээ, зарим хүнүүд
тоогоогүй гэхэ байнаб. Хэды
тингэбэшье, эхилхэн байнабди.
Түрүүшынгээ басагадта ехэ
баяртайб. Тэдэ намда аргагүй
туналхан юм. Мүнөө зарим
шабинарн миншингээ харгы зам
шэлээж, хореографууд, хатар
найруулагшад, артистууд болоо,
-гээд, Рада Сереновна хөөрэнэ.

Эгээл түрүүн ганса басагад
хатарагша нэн. Пүүлэй жэлнүүдтэ
хатарха дуратай хүбүүд
олошороо. Тинмэнхээ хүбүүдэй
хатарай бүлэг бин болгогдоо.
Мүнөө ансамбльда үхибүүд
гурбан бүлэг боложо хубаарна.
Тэдэнэй репертуар аргагүй баян
юм: буряад, хитад, ород, монгол,
яхад, хойто зүгэй, зүүн зүгэй,
баруун гүрэнүүдэй хатарнууд
нюдэнэй шэмэг болоно.

- Пургуулин багшанар,
түрэлхид, нютагай захиргаанай
толгойлогшонор мааналта туна
хүргэдэг. Үнгэрхэн хабар костюм
оюулхымнай мүнэн үгтөө. Нюдэ
харгама гоё хубсаһатай болообди.
-гээд, Рада Сыреновна хөөрэнэ.

Хабартаа аймагайнгаа уран
хайханай фестивалда хабаадажа,
арсаһагүй түрүү хуурида гараа
нэн. «Тарантелла», «Поклонюсь
земле Тункинской», «Гэсэрэй
баатарнууд», «У колодца»,
«Бэрэхэб» гээн хатарнуудынь
Хэрэндэ, аймагай соёлой
байшанаар багтахыса суглархан
харагшад нэрсьемэ альга
ташалгаар угтаа. Инмэ амжалта
туйлахын тула хүнгэн бэшэ ажал
хэргэтэй.

- Ямар бэ даа хатарай
болохогүйдэ, үхибүүдээ
хараажархнаш. Пүүлдэ, сагай
үнгэрхэдэ, тайзан дээрэ багахан
хөөрхэн хүбүүд, басагадтайнгаа
бүмбэлзэн хатархадань
хайрлахаш, баярлахаш, - гээд,
Рада Сыреновна ханамжаяа
хубаалдана.

Ингэжэ Саяан уулын хормойдо
ажануужа, дуу хатараа бэлэглэжэ
байхан «Баярай туяа» гээн
ансамбль ганса Түнхэнэйнгөө
зонинэ бэшэ, мүн бусад
аймагуудай хүнүүдыг баярлуулжа,
юрэдөө баярай туяа сасажа ябаг
лэ даа.

Борис БАЛДАНОВ.
Авторай фото.

«ЮНТУР» - СПАРТАКИАДЫН ЧЕМПИОН

Хүүгэдэй зунай амаралта дүүрэхэнь. Элүүржүүлгын лагериин дунда спартакиада заншалта ёшоороо үнгэрхэн долоон хоногой эгэстэ болоһон байна.

Зургаадахи энэ спартакиадада республикымнай 17 лагерьнуудай түлөөлэгшэд элүүржүүлгын «Огонёк» лагерята спортын 4 зүйлөөр мурьсчэн байна.

- Үнгэржэ байгаа зунай амаралта яһала хайнаар үнгэрөө гэжэ хэлбэл, тинмэнь ехэ алдуу болохогүй гэжэ хананаб. Мүнөө зун республикымнай 80 гаран процент үхибүүд элүүржүүлэгдээ. Хүүгэдэй хэр амаралта спартакиада харуулаа. Юуб гэхэдэ, зунай амаралтын үедэ элүүржүүлгын, спортоор хорилгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаабди, - гээд, Ажалай болон социальна хүгжэлтын министрествын таһагыг дааси Елена Андреевна Юдаева хэлэнэ.

- Мүнөө спартакиадада яһала хайн бэлдэхэлтэй хүүгэд хабаадаа. Зунай үедэ физкультурын талаар инструкторнууд дэмы хүдэлөөгүй гэхээр байна. - гээд, мурьсөөнэй ахмад судья, Буряад Республикын физическэ культурын габьяата ажал ябуулагша Виктор Геннадьевич Гордеев ханамжална.

Футболой мурьсөөндэ «Юнтур» лагерийн түлөөлэгшэд түрүү хуури эзэлхэн байна. Шангай хууринуудта талмайн эгэд - «Огонёк» лагерийнхид ба Яруунын аймагай «Яндолын» түлөөлэгшэд гаража шадаа.

Барилдаагаар Саит Арсанукиев («Восход», Баунтын аймаг), Дугдан Будаев («Барилдаан», Баргажанай аймаг), Зоригто Менжиков («Юнтур»), Алдар Дыншинов («Ровесник», Октябрьска район), Сергей Сахияев («Юнтур», Советскэ район) гэгшэд өөр өөрын иелүүрнүүдтэ чемпионууд болоо. Мурьсөөнэй абсолютна чемпионтой нэрэ зэргэдэ «Барилдаан» лагерийн түлөөлэгшэ Иван Гармаев хүртэхэн байна. Команда тоосоогоор «Юнтур» түрүү хуури эзэлэ. «Барилдаан» болон Хориин аймагай «Росинка» лагерь шангай хууринуудта гараа.

Аргамжа таталгаар Зэдын аймагай «Черемушки» лагерийнхид түрүүтэ. Хурамхаанай аймагай «Баргажан» лагерь хоёрдохи шангай хуури эзэлхэн байна. «Юнтур» гурбадахи хуурида гараа.

60 метрэй гүлдөөндэ Оксана Белоусова («Яндола»), Андрей Петров («Ровесник») гэгшэд шалгараа. Хурамхаанай аймагай «Баргажан» лагерийн Дугарма Цыренова, Хяастын аймагай «Хираан» лагерийн Олег Батомункуев гэгшэд эгээл холо бүмбэгэ шэдхэн байна. Оксана Белоусова Андрей Петров хоёр эгээл холо хүрээжэ шадаа. Прибайкалшин аймагай «Юность» лагерийн түлөөлэгшэд эстафетэдэ эгээл түргөөр гүйдэжэ гараа. Команда тоосоогоор Яруунын аймагай «Яндола» түрүүтэ.

Бүхэ спартакиадын дүнгөөр 3-даху хуури «Яндола» эзэлэ. Хоёрдоху хуурида Хориин аймагай «Росинка» лагерь гараа. «Юнтур» спартакиадын чемпион болоо.

Борис БАЛДАНОВ.
Авторай фото.

САЛЗАЛ

ЗДОРОВАЯ СТРАНИЦА

БУДДИЙСКИЕ МАНТРЫ, ПРИМЕНЯЕМЫЕ ОТ РАЗЛИЧНЫХ БОЛЕЗНЕЙ

ПРЕДИСЛОВИЕ
«Человек болеет от подозрений, а вылечивается верой», - так гласит мудрая поговорка. Это совершенно верно, ибо недавно США проводили научный эксперимент. Лечили больных с одинаковым диагнозом. Их разделили на 2 группы. Первую группу лечили капсулами, содержащими лекарства, а вторую группу лечили внушением, т.е. капсулы были пустые, больные об этом не знали, ибо они думали, что их лечат лекарствами. Результаты были неожиданные: первая группа, которую лечили лекарствами, почти у всех были выявлены побочные эффекты; а вторая группа почти полностью излечилась. Этот опыт породил массу вопросов, но одно очевидно, что человек не знает своих возможностей. А потенциальные возможности человека безграничны.

Эти мантры следует читать искренне, от всей души и совершая добродетельные деяния. Не оставляя в своем сознании ни капли сомнения.

Уважаемые читатели, желаю вам всего наилучшего!

МАНТРЫ ПРИ РАЗЛИЧНЫХ БОЛЕЗНЯХ

1. При болезни «слизи»: «Ум шанди шанди арва биди муда няг суха»
2. При внутренних опухолях: «Ум нон нон эд нон жу суха». Прикладывать подорожник.
3. При лечении ожогов: «Ум зана загда хум пад».
4. Для защиты от бородавок: «Ум биг биг дог рий суха».

5. При заболевании сердечно-сосудистой системы: «Ум зини зини маха зини суха».
6. При болезни сердца: «Ум гага заза рим рим суха». Кушать плоды боярышника.
7. При выполнении хирургических операций: «Ум чагчу дува хэрэ магий суха». 7 раз прочитать на хирургический инструмент.
8. При болезнях глаза: «Ум хэн хэн пун пун суха».
9. При лечении бельма: «Ум ганий дий суха». Прикладывать медвежью желчь.
10. Для улучшения зоркости глаза: «Ум загчу загчу зана загчу ээ суха». Промывать глаза росой, собранной при полнолунии (15 лунный день).
11. При поносе: «Садн мара ла пад». Прочитать на чистый нелинованный лист бумаги. Исписать его чернилами скушать его.

12. При исчезновении молока у грудной матери: «Ум зана жигана суха». Кушать костный мозг овцы.
13. Для предохранения от заразных болезней: «Дади ята али мудра ли мудрали махада нэр зарай занчэн ага хи ганди хиган заду ваза мунн арья суха». Написать на языке слово «ум» китайской чернилой или струей кабарги.
14. При воспалительных «горячих» болезнях: «Ум ва зи ша ху на да». Дуть на воду и потом пить.
15. От всех болезней: «Ум ми жо пад пад суха».
16. При болезни носоглотки: «Ум гэрэ гэрэ бад суха». Закапывать молоком грудной матери.
17. Для остановки кровотечения из носа: «Тив тив рив рив чод чод ум радна зади зади сиди сиди хум». Туго перевязать средний палец.

18. При кашле: «Ум дама дудий сод суха». Пить коровье молоко.
19. При фурункулах: «Ху су ху су чи га суха». Протирать чесноком.
20. При психических, нервных болезнях: «Ум дарда сарна хум пад». Прочитать на топленое масло и кушать его.
21. При болезнях желудка: «Ум дара дурэ хиругэ захэ лид захэ хум пад суха». Прочитать на кипяченую воду, пить ее, пить настойку подорожника.
22. При воспалении горла: «Ум лина лина над тола сода». Смешать сырую голову овцы с медными опилками и протирать им.
23. При воспалении груди: «Тадар тал еий да талма». Мазать чернилой.
24. При нарушении водно-солевого обмена: «Ум түрэмси түрэмси цэр ми цог суха».

Протирать можжевельником прополисом.

25. При болях в голове: «Ум толо суха». Прикасаться к белым бутылкам.
26. Для удушья: «Ум ниди ээ диг да суха». Прикладывает к уху.
27. При болях в носу: «Ум ри ваз най суха». Отвар китайского чеснока.
28. При ревматизме: «Ум хум».
29. При судорогах: «Ум хуну лин суха». Уральской соли.
30. При болях в горле: «Ум лход чод суха». Соль и растопленный воск в воде, полоскание.
31. Для защиты от насекомых: «Ум ва ам». Жевать березовую кору.
32. При неуровновешенности: «Ум зараны та суха». Пить 1 чайную ложку 1 чайной ложки (0,5 чайной ложки) субарта бур.
33. При расстройствах желудка: «Ум би-дахи гэхэ гү суха». Прижигать.
34. При трудностях в саду: «Ум саду вадна суду пупок толстым пальцем». «Ум абаха (10 ш) хуураад». Мхи на на вадар медные опилки.
35. При гноении: «Ум мэтэн үнэн ну шье замда таг дог дог га дог изжванную прикладывает.

Разумное питание ПОХУДЕЕШЬ БЕЗ СТРАДАНИЙ

Придерживаясь предлагаемой программы, вы без труда сможете сбросить несколько лишних килограммов, не ощущая при этом мучительного чувства голода. Советы совсем не сложны. Возможно, вам даже не придется выполнять их все, так как эффект наступит значительно быстрее.

1. Жуйте тщательно. Постарайтесь пережевывать каждый кусочек пищи не менее 25 раз.
2. Два яйца всмятку. Собираясь в гости, где вам предстоит праздничный ужин, съешьте 2 сваренных всмятку яйца, это создаст чувство сытости, и вам легче будет устоять перед соблазнительным куском жирного тортика.
3. Переходим на творог. Вы никак не можете отказаться от десерта? Замените в своем меню сметану, творог, масло и сахар на диетический творог.
4. Сырые овощи. Ежедневно употребляйте в пищу хотя бы одно блюдо, приготовленное из сырых овощей (моркови, капусты, огурцов).
5. Разгрузочные дни. Вы непременно станете худеть, если почаще будете устраивать себе разгрузочные дни: фруктовый, овощной, творожный.
6. Прозрачные ломтики. Режьте хлеб, колбасу и сыр на тоненькие, прозрачные кусочки.
7. Рисовый день. Рис содержит мало натрия (связывающего жидкость в организме), но много калия (изгоняющего ее). Если хотя бы раз в неделю вы устроите себе рисовый день (добавить можно только минеральную, нейтральную или щелочную воду), то потеряете до 1 кг массы тела - жидкости и шлаков.
8. Мелкие тарелки. Накладывайте еду в тарелку небольшого размера. Это автоматически отрегулирует порцию.
9. В магазин только после завтрака. Никогда не отправляйтесь в магазин на пустой желудок. Иначе вы купите продуктов на треть больше, чем вам необходимо.

ДВИЖЕНИЕ И ПОКОЙ

В гимнастике умеренность нужна, Пусть будет главным правилом она. Умеренность не изнуряет тело, Но очищает организм всецело, У взрослых развивает аппетит, А молодым высокий рост дарит. Опасны перегрузки в упражнениях, Которые ведут к изнеможенью: Сгорает тело, влаги лишено, Им внешнее тепло поглощено, Болезни мучат нервные жестокое, И человек стареет раньше срока. Бесцельны долгий отдых и покой: В излишествах нет пользы никакой. Коль человек недвижим, вредный сок Заполнит тело, и еда не в прок.
Ибн СИНА (Авиценна).

10. Праздник каждый день. Вам не нужна была бы еда, если бы вы превратили каждый прием пищи в маленький праздник. Теперь вы никогда не едите перед включенным телевизором. Вы наслаждаетесь пищей. Вы перевариваете ее лучше.
11. Сладости - в качестве поощрения. Пока в вашем организме нет лишнего веса, вам не сбросить ни одного килограмма. Сладости могут способствовать увеличению веса. Придумайте себе ритуал: прежде чем отправить в рот очередную порцию, сделайте себе маленький ритуал. Прежде чем отправить в рот очередную порцию, сделайте себе маленький ритуал.
12. стакан воды. За 10 минут до каждого приема пищи обязательно выпить стакан столовой минеральной воды. Желудок наполняется, голод ощущается меньше. К тому же, вы получаете важные минеральные вещества, ускоряющие пищеварение.
13. Жвачка. Имейте при себе жевательную резинку, в которую не добавлен сахар. Она поможет притупить чувство голода.
14. Рыбный день. Устраивайте раз в неделю рыбный день. Потребности организма в витамине Д будут покрыты на целую неделю.
15. Сухофрукты. Сухофрукты всегда должны быть в вашем доме, хотя бы чернослив. Его можно употреблять между приемами пищи, если вы почувствуете сильный голод.
16. Натуральный сок. Целый день - сок. Так вы избавитесь от лишнего веса. Кроме 3/4 литра сока, пейте сколько угодно минеральной воды и чая из трав.
17. Спелые яблоки. Яблоки - идеальная пища. Они содержат много клетчатки, улучшают пищеварение. Одного яблока в день достаточно.
18. Лучше чаще, но меньше. В день должно быть не менее 5 приемов пищи.
19. Забыть о соли. Соль задерживает воду в организме. Постарайтесь использовать пряности. Особенно полезны черный и красный, гвоздика, анис, тмин, чеснок, лук.

XVII ЖАН
НАМАЛ

Хувд лүгэ	18
Хувд лүгэ	26
Хувд лүгэ	Даба
Хувд лүгэ	Хари
Хувд лүгэ	Понө
Хувд лүгэ	Улаа
Хувд лүгэ	Бяц
Хувд лүгэ	5 ша
Хувд лүгэ	Тум

2-то хуушанай
5 шарь мунш
Ууаалтан үд
мүргэхэ, бурх
эри, лусууд тахи
ийца.
32. При неур
«Ум зараны та
суха». Пить 1 ш
1 чайн - 0,5 чайно
), субарта бур
33. При
да, бэрини ү
расстройств
би-дахи гэхэ гү
суха». Прижигат
34. При труд
саду вадна суду
пупок толстым
абаха (10 ш
хуураад). М
хи хи на на вадар
медные опилки
се.
35. При гно
ше замда таг
дог дог га дог
изжванную
прикладывает.

ХVII ЖАРАНАЙ УЯН ХАРА МОРИН ЖЭЛ

НАМАРАЙ ЭХИН ШАРА БИШЭН НАРА

Буряад лунз	18	19	20	21	22	23	24
Морин лунз	26	27	28	29	30	31	1
Гараг	Дабба	Мягмар	Хагба	Лүрбэ	баасан	бимба	Нима
Нэр	Лара	Марс	Меркури	Юпитер	Салдан	Сатурн	Наран
Тэр	понед.	вторник	среда	четверг	пятница	суббото	воскр.
Угэз	улаан	улаагшан	шара	шарагшан	сагаан	сагаагшан	хара
Тэр	бар	туулай	луу	могой	морин	хонин	бишэн
Мэнгэ	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан
Хуудал	түмэр	огторгой	уһан	уула	могон	хин	гал

2-го хуушанай 18
5 шара мэнгын,
хуудалтай үдэр.
мүргэхэ, бурхан,
гэри, лусуудтахиха,
хилхуртэхэ, наһанай
жуулха, буян элбэ-
хэ, хэшэг дуудаха,
аха, эм найруулха,
ш), субарга бурхан
аха, бэрини үйлэ
25-дахи гэхэ гү, али
доной заһал хүүлээд)
усааха, тараг бэрхэ,
аха, юумэ худалдаха,
абаха (5 шара
дал хүүлээд), модо
гаригаа болоулха,
аха, наһанай хүсэ
на мэтын үйлэнүүдтэ
шье замда гараха,
ада оруулха, бага
эрхээ холо эльгээхэ,
ахэ, худаг малтаха,
эргтэ үдэрхэ, балин
уушорой хүдэлгэхэ
энүүд хориюлтай.
ахүн тухай дасанһаа
дүнэй үһэ абаа һаа,
малай гарза болохо.
3-да хуушанай 19
(27).
туулай, 4 ногоон
огторгойдо хуудалтай
уудалтай үдэр.
мүргэхэ, номнол хэхэ,
агнаха, сангарил
ани сахиха, гүрэм
эльбэ дараха, ехэ
араалхаха, үгэлыгэ
үсэхэ, худан малтаха,
заһабарилха, эд
абасаяа суглуулха,
ада шүдхэр дараха,
аха хариюулха мэтын
һайн. Гэхтэй хамта
ошохо, барилгын
аха, даллага абаха,
аха, уһанда шунгаха,
аха хэхэ, нүүхэ, мал
аха абаха, хутага
тэнгэри тахиха,
үзэл үгэхэ мэтын
уу. Бэри тухай, наһа
тухай дасанһаа
дүнэй үһэ абаа һаа,
ушарха.
4-да хуушанай 20
(28).
3 хүхэ мэнгын
уудалтай үдэр. Лусууд
үдэр. Бурханда
сан, сахюуса, лусууд
ауудаха, даллага

абаха, номнол хэхэ, эм найруулха, эм залаха, буян ехээр хэхэ, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, уһан балин (чавдор), лусуудай балин (лудор) гаргаха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, гэрэй хуури табиха, гэр байра бариха, үзэгтэ хураха, зурхай шудалха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, дайсаниие болон ада шүдхэр номгодхохо, наһа барагыше хүдөөлхэ (луу үдэрэй заһал хүүлээд), муу үйлэ буруудхаха, ламые золгохо, тангаригаа болоулха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр газар малтаха, модо сабшаха, хюрөөдхэ, шулуу, шорой хүдэлгэхэ, ехэ уһа гаталха, заһаһа бариха, онгосо, һала дархалха, хүүргэ болон модон тээрмэ бариха, замда гараха, нүүхэ, сангарил хураха, маани сахиха, уһанда орохо мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Бэри тухай дасанһаа асуутгы.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үлэсхэлэн байдал үзэгдэхэ.

Гарагай 5-да хуушанай 21 (августын 29).

Шарагшан могой, 2 хара мэнгын, хада уулада хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурхан, сахюуса, лусуудтахиха, буян ехээр үйлээдхэ, номой үйлэ эхилхэ, эм залаха, үбшэ аргалха, заһал хүүлэхэ, лүн абаха, гэрэй хуури табиха, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха, нүүхэ, ажалшаниие хүлхэлхэ, замда гараха, уранай ажал эрхилхэ мэтын хэрэгүүдтэ һайн. Харин газар малтаха, модо отолхо, гүрэм уншуулха, гэрхээ хэрэглэл гаргаха, эм найруулха, даллага абаха, ехэ хэрэг эхилхэ, тушаал эзэлхэ, тэнгэри тахиха, һуни ябаха, хутага бүлюудэхэ, эритэ мээсэ дархалха, шуһа ханаха, төөнэхэ мэтын үйлэнүүд хориюлтай.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 6-да хуушанай 22 (августын 30).

Сагаан морин, 1 сагаан мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусуудтахиха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, бурхан арамнайлаха, эм найруулха, уранай эрдэмдэ хураха, үзэг үзэхэ, зурхай шудалха, наһа утадхалгын ном уншуулха, гэр бариха, гэрэй хуури табиха,

юумэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, модо хуулгаха, аршаанаар угааха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Теэд модо отолхо, эд зөөри, абасаяа абаха, мал эмнихэ, хүндэ хони хурьга үгэхэ, тогоо нэрэхэ, мал үүсэхэ, мори худалдаха, худалдажа абаха, эһээбэри табиха, хутага бүлюудэхэ, эритэ мээсэ дархалха мэтын үйлэнүүд сээртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, эдээн ундан элбэг олгохо.

Гарагай 7-до хуушанай 23 (августын 31).

Сагаагшан хонин, 9 улаан мэнгын, хиндэ хуудалтай үдэр. Лусуудбуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тангрын тарнинуудые уншаха, бисамгал хэхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайлаха, наһа утадхалгын ном уншуулха, хэшэг дуудаха, даллага абаха, гэрэй хуури табиха, эд зөөри, абасаяа абаха, худаг малтаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Зүгөөр нэгэ шотаһаа нүгөөдэ руу шэлжэхэ, замда гараха, шуһа ханаха, төөнэхэ, гэрхээ хэрэглэл гаргаха, тангариг үргэхэ, дарсаг үлгэхэ, тушаал эзэлхэ, эм найруулха, эһээбэри табиха, уһанда шунгаха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанда хандагты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, эд бараан, эдээн, ундан элбэгжэхэ.

Гарагай 1-дэ хуушанай 24 (сентябриин 1).

Хара бишэн, 8 сагаан мэнгын, галда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, хяһа гаргаха, замда гараха (1 гарагай заһал хүүлээд), шэнээр дасан (дуган) бодхоохо, номнол хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулха, даллага абаха, эм найруулха, буян ехээр үйлээдхэ, бурхан арамнайлаха, модо хуулгаха, сан табиха, эд хуряаха мэтын үйлэнүүдтэ һайн. Харин гэрэй хуури табиха, хубсаһа эсхэхэ, оёхо, шуһа ханаха, төөнэхэ, гэрхээ хэрэглэл гаргаха, сагаан эдэс хүндэ үгэхэ, хүншүү хөрбоһо гаргаха, бэлбэһэн хүнэй гэртэ орохо, ном оршуулха, мал үүсэхэ, хэрэлдэхэ, шууялдаха мэтын үйлэнүүдые тэбшэе. Бэри тухай, наһа бараһан хүн тухай дасанһаа асуутгы.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үбшэн хүрэхэ.

Зунай амаралта

ХАМТАДАА УРАГШАА...

Эдэбхи үүсхэл гаргадаг үхибүүдэй хоёрдохи республиканска фестиваль Хэжэнгэдэ үнгэрбэ. Элүүржүүлгын «Хэжэнгэ» гэжэ лагерьта республикын юһэн аймагһаа таби гаран эгээл бэрхэ хурагшад сугларба. Үдэрын үхибүүд дүй дүршэлөөр андалдажа, «дүхэриг шэрээ», хөөрэлдөө үнгэргөө, харин үдэшэндөө түүдэгэй хажууда дуулалдаа, хагаралдаа. Тэрэшлэн фестивалда хабаадагшад Буряадай хүүгэдэй советэй хүгжэлтые зүбшөөхэ тухай Хандалга республикын Президент А.В.Потаповта эльгээһэн байна.

Энэ фестивалиин гол зорилго хадаа бэлиг шадабаряараа хубаалдаха, хүүгэдэй һанамжын нэгэдэлнүүд олон болоно. Эндэ Ивалгын аймагай хүүгэдэй холбоон, Хориин «Эдир ажалшан», Хэжэнгын үхибүүдэй эблэл өөһэдыгөө һайн талаһаа харуулжа шадаа.

Һуралсалай болон эрдэмэй министерство, Хэжэнгын аймагай захиргаан тус хэрэгэй ябуулгын эмхидхэгшэд болоно. С. БАЙМИНОВА.

Шагай нааган хэр уһаа хойшо буряад арадай нааган байһан заншалтай. Мүнөө онһон техникын хүгжэжэ, компьютер болон элдэб зүйлнүүдэй үргэнөөр хүгжөөг байһан үедэшье монгол туургата арадуудай үхибүүд шагай харбажа, мори урилдаажа, шүүрээжэ, таалсаажа наагадаг гээшэ. Урданайнгаа угай наадые мартангүй сахижа ябаял даа.

ЗАЛУУШУУЛЫЕ ҺОНИРХУУЛЖА...

Августын 18-да Улаан-Үдын авиационно заводто һонирхолтой үйлэ хэрэг үнгэрбэ. Республикын эгээл томо предпритинуудай нэгэн болохо авиационно заводойхид хоёр жэлэй удаа нэгэ үдэрэй хэмжээ үүдхэдэг заншалтай юм.

Залуушуулые ажалда һайнаар хүмүүжүүлхэ, самолет, вертолет хэдэг хүдэлмэритэй танилсуулангаа, ажалда уриха зорилготойгоор энэ эсэмжээн ябуулагдана.

Россин агаарай сэрэгэй флотой һайндэрые энэ үдэр тэмдэглэһэн тула баярта үйлэ олон байгаа. Онһон техникэ олоной үзэмжэдэ табигдаа. Мүн шамбай бүхэ десантникуудай хүсэ шадалаа харуулан упржненинүүд хүн зониие гайхуулаа.

Авиазаводой уран һайханай бүлэг концерт-наада харуулаа. Заводойнгоо ажалшадай амжалтатай хүдэлһыень авиазаводой генеральна директор Леонид Белых тэмдэглэнэ.

ГРАНТДА ХҮРТЭХЭ АРГАТАЙ

США-гай, Россин, Алас-Дурна зүгэй зоной хамтын ажал ябуулга гэхэн грантнуудай программын хоёрдохи шата эхилхэнь. Тэрээндэ хабаадаха эмхинүүдэй мэдүүлгэнүүдые байгша оной сентябриин 30 болотор абахабди гэжэ мэдээсэхээ, энэ программа тухай хөөрэхээ Урда Сахалинһаа түлөөлэгшэд ерэжэ, журналистнуудтай уулзаһан байна.

Ниитын, мүн гүрэнэйшье түлөөлэгшэд иимэ грант абахаяа хабаадаха аргатай. Тиихэдэ хамтын ажал ябуулдаг Америкийн эмхинүүдээр харилсаа холбоотой байха ёһотой. Проектдэ өөрынгөө талаһаа 25 процент оруулха зэргэтэй. Ямар шэглэлнүүдээр иимэ хамтын проектнүүдые зохёоходо бэшэжэ болохоб гэхэдэ хуули ёһын эгээл дээдэ шатада байһые мэдэрэлгэ, мэргэжэлтэ зорилгонуудые бэхижүүлгэ, дунда зэргын болон багахан хэмжээнэй олзын хэрэг хүгжөөлгэ, экологическа эрхэнүүдые хамгаалгын талаар ажал ябуулгын дэбжэлгэ, региональна болон муниципальна хүдэлмэри һайжаруулга, социально-экономическа байдалые хүгжөөлгэ болон.

Регионуудай байдал һайжаруулха оролдолгонуудые энэ программа дэмжэнэ.

США-гай болон Россин партнернууд хоорондоо үнинэй харилсаа холбоотой һаа, 100 мянган доллар мүнгэнэй грант абаха зэргэтэй. Иимэ проектгэй һаял танилсаа һаа, 70 мянган доллар мүнгэн үгтэхэ.

Нёдондо Буряад оронһоо Спортивна аяншалгын болон алыинизмын федераци Байгалай эрьээр аяншалга хүгжөөхэ зорилготойгоор, энэ программада хабаадажа, грантда хүртэһэн юм.

Соёлма БАЙМИНОВА.

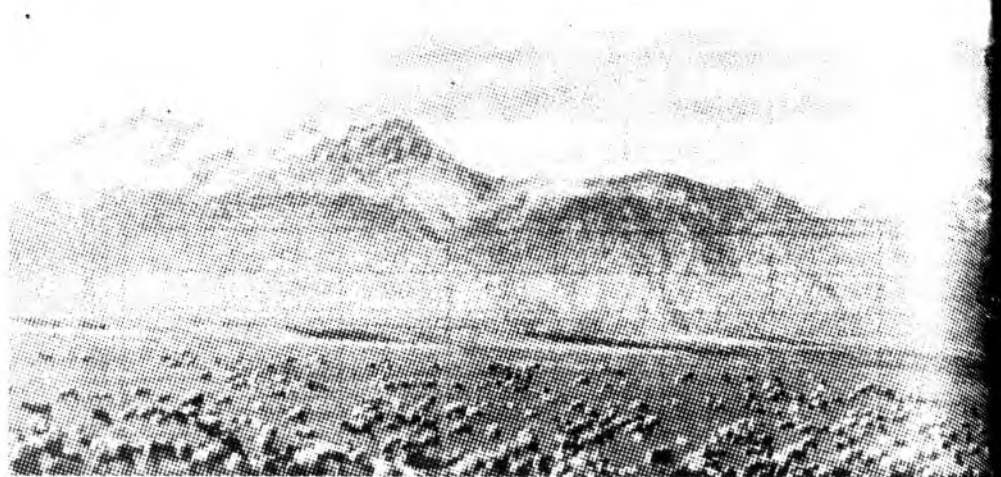
АРХИВАЙ АЖАЛШАД ЯХАДА СУГЛАРБА

Сибирин архивай албан зургаануудай эрдэмэй-заабари зүбшэл үгэлгын зоньон соведэй суглаан Якутск хотодо болобо. Сибирин 13 регионной архивай ажалшад, тэрэ тоодо Буряад Республикын түлөөлэгшэд - Архивуудай хэрэгүүдэй талаар комитедэй түрүүлэгшэ Л.А.Баранникова, Үндэһэгэнэй архивай директор М.Г.Бухаева тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа.

Федеральна архивай албанай хүтэлбэрлэгшэ В.П.Козлов үгэ хээлэхэдэ, архивай ажалшадтай урда ехэ зорилгонуудые табиба.

Бүхы наһаараа МВД-гэй халбаринуудга эрхим һайнаар ажаллаад, огставкада гараһан полковник, хайрата хани, эсэгэ, үбгэн эсэгэ Лодонов Валерий Лодоновичой наһа барахада, хүдөөлүүлгын хэрэгтэ манда али болохоор туһалһан, дэмжэһэн МВД-гэй хүтэлбэрлэгшэдтэ, онсолбол, дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо байһан полковник В.Ц. Будаевта, МВД-гэй ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ, полковник И.В.Рябцевта, МВД-гэй таһагай начальник, полковник Н.И.Шангинда, БГТРК-гай коллективтэ, Доодо-Ивалга нютагайнь олонийтэдэ, нютагаархидтань, олон тоото хани нүхэдтөө, түрэхидтөө гүн сэдхэлэй баяр хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэбди.

ЛОДОНОВТОНОЙ бүлэ.

Нютагай түүхэ һонин

ХААН УУЛАНУУД ТУХА

1997 оной декабриин 25-най «Дүхэрнэ» (42-дохи дугаар) 3-дахи нюурга «Нурта, үлгы нютагни...» гэжэ гаршагтай статья соо түгэхэл багаар «Дулаан хаандаа мүргэлтэй байдаг», тээ доохонуур «Үндэр Дулаанай хормойдо Уужам тоонтот оршодог юм».

Ингэжэ уншагдана, «Буряад үнэн» сонинной анхаралтай уншагша Б.Галданов тэрэнэй һүүлээр иимэ бэшэг толилуулаа: «Манай Буряад орондо Дулаан Хаан гэжэ уула үгы, харин Монголдоо, дотогшоо холо юм. Б.Галдановай бэшэһэн табан хаан ууда тухай һануулаа:

- 1. Бурин Хаан - Зэдын аймагта;
- 2. Хүтэй Хаан - Хяагтын аймагта;
- 3. Хүмэн Хаан - Хяагтын аймагта;
- 4. Үндэр Хаан -
- 5. Дулаан Хаан, - эдэ хоёр хаан ууланууд Монголдоо.

Хаан уулануудайнга түүхые тобойлгожо, арад зондоо ойгуулбал, тон һайн байгаа гэжэ уряална. Хаан уулануудай аргагүй ехэ шүтөөнтэй, мүргэлтэй, тахилтай байдаг. Хаан уулануудые оор оорыень тахихада, уншадаг урда эртын сагта бэшэгдэһэн тусхаар номуудтай.

Хүндэтэ уншагша Б.Галдановай ямар нютагай, хэды наһатай, ямар угай хүн байһыень мэдэхгүйшье һаа, Нурта, Хужар нютагуудай шүтэдэг Дулаан Хаан тухай ушарыень тодоор мэдэх гээд, Бандеев Балган таабайда (оороо Дулаан Хаанда, Буха ноёндо үргэл хэдэй) хандаһамни, иимэ тобохоонсоор тайлбары үгөө:

- Эртэ урда сагһаа үбгэд, хүгшэдэй хоороогоор дамжажа ерэхэн түүхэ.

Урда сагта Монгол орондо Тэб-тэнгэри гэжэ Заарин боо байһан, тэрэнһээ уг залгажа, 9 хүбүүд алтан дэлхэйдэ амидархадаа, бултадаа баһа Заарин боонүүд болоһон гэхэ. Эдэнэрэй эгээл ехэ ахань Дулаан-Хаан байһан ха. Монголой карта дээрэ харахада, Дулаан Хаанай нуга гээд ехэ газар байха. Эдэнэр Монгол хаанай үргөөндэ мэдэлшэ

үзэлшэд, холо ойро ехэ суутан байһан. һамгагүй гэхэ гү, али одхон хүбүүн Далха-Бандад нэгэтэ зунай һайхан сагта Хаандаа айшалжа буухадань, бултадаа ехээр баярлажа, һайнаар угтажа, ехээр хүндэлбэ. Бусаха сагай болоходо, Хаан Далха - Бандадта хандана:

Айлшалаа хадаа амарааг, Хүндэлүүлэ хадаа хоноог яба гэмсээрээ, «Айлшайнгаа мориинь сэргэжэ тайлажа, амаруула» - гэжэ барлагтаа хээлээ, хоороогоо саашань хошуулаа үргэлжэ-лүүлжэ һуубад.

Удангүй барлагынь орожо ерээд: «Айлшанай мориной жолоо тайлданайгүй» гэхэднэ, Далха-Бандад битнай нютагаа заабал бусаха ёһотойб» - гээбэ. Хаан барлагтаа ехээр уурлажа: «Түргоор мориинь таби» - гэжэ зандаад һуутарынь, дахинаа орожо ерээд: «Баһал жолоо тайлажа ядабаб» гээбэ ха.

«Зай, тиигэбэл битнай моринодо мордохом» - гээд бодожо гарахадань, хаан һамгага дууджа: «Үтэр хойноһоонь гаржа, яагаад, хайшан гээд жолоогоо энэ Заарин боо тайланаб, хараад, хадуугаад ер» - гээд, түргэн гаргаба.

Далха-Бандад жолоогоо сэргэжэ гансата угзаржа тайлаад, моринодо мордоходоо, хажуудань үдэшжэ байһан хаанайнгаа һамга шүүржэ абаад, харайлгашаба.

Монголой Хаан ехээр уурлажа, үтэр түргэн хатанаа бусаха хүсэлтэй олон сэргээ татажа, хойноһоонь эльгээбэ.

Энээн тухай аха дүүнэр дуулаад, эбтэй сугларжа, байгал далай тээшэ зугадаһаа шийдэбэ. Олон хоног хаанай сэргээдтэ намнуулжа ябахадань, Гэгээтэ нютагта (Зэдын аймаг) тогтожо, байлаа хээдэ.

Гэгээтэдэ гэтэлсэһэн, Сагаатайда сабшалсаһан, Сааша нааша халсаһан - гэжэ, мүншошые уншалга хэхэдэ, тиигэжэ дурдадаг. Хаанай сэргэй тоогүй олон байхадань, тоног зэмсэгээ түргэн хадгалаад, баруулжа Захаамин тээшэ түргидэбэ. Тиигэжэ ябатараа, «Бүхэ-Шаргай ноёмнай, шимнай эди шэдээрээ, булад хатуу хүсөөроо дайсанаа

торгоожо, манаа гээбэ» билиһинь, Зааринь мүнөө Улэшин нютагаар Баабай» гээд эльгээбэ. Ехэ ахань Дулаан-Хаан сэргээтэ хүсэгдэхэ нур уруу гула элжэ хубилаад, үгы Олоороо түрэ нуур гаргахадань, туулай доргогын нарин дугьсажа харайга дунда Туулан боом үгы болонтопон юм. Гэбхэр газар боом тайлахадань.

Мүнөө түрэ газар хоер дахин зунай намаран шара наби хуса гаргажа, бүхы ехэ тахима хээдэ. Эбтэй ир шүүдэ бундэ хөөрээдэ. Убгэдн хөөрээдэ Сагаан нур соо Дулаан моринодоо намаржа байһан газарна нютагай нэгэ гэжэ боложо магад.

1930 ондоо 60-аады хамтаржа, Нурта нис түүхтэй.

Энэ бичигтэ иимэ аүүргэһүү:

Үндэрхэн Дулаан Уужамхан Нурта

Уранхан элэитэ

Урданһаа мунгэ

Түрэххи Нурта

Түүхэтэ гаралтай

Нютагай үндэр

Нюдэлэй дуула

Үлэихэн Нурта

Үндэрэй оройһоо

Үлэйдэй доохонуур

Үлэйдэй орондой

Ариуухан тунгала

Ариуандал эмлэ

Анханһаа үрэлэ

Алтанхан занш

Валерий Улаан-Түрүү

Нуртуу

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.А. АНГАРХАЕВ.
Редакторай уялга дүүргэгшэ Б.М.Ж. ЖИГЖИТОВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: В.Е.ГУЛГОНОВ, В.В.ХИНГЕЛОВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (генеральна директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (секретариадые хүтэлбэрлэгшэ - генеральна директорэй орлогшо), Д.Д.ЭРДЫНИЕВА (харюусагата секретарь), таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.А.-Н.ГЕРГЕНОВ, Г.В.САМБЯЛОВА, Н.А.ГОНЧИКОВА, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаринвиллин үйлэс, 23. Хэблэлэй байшан, "Буряад үнэн".
E-mail: unen@buryatia.ru.

Газетэ хэблэлэй 4 хуулаан хэмжээтэй.
Индекс: 73877.
Хамтын хэблэ - 40300.
Хэблэлдэ тушаалдаһан саг - 17.00.

"Республиканска типография" АО-до газетэ 7000 хэблэр хэблэлдэ.
Директоринь телефон: 21-61-61.
Б-0165-дахы номертэй бүридхэгтэ албантай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй - ахамад редакторай - 21-50-96, приёмышы - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-61-61, редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершинь» журн. - 21-55-97; залуушуудай, оюутайда ажабайдалай болон олоштын хүдлэмэрини, «Олон» журналын редакци - 21-55-97; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97; компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.
Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрэ бэшэгые хазагайруулан ушарта авторнуудын харюусалтай Редакциин һанамжа автарайхитай адли бэшэ байжа магад.

Бизнес 23 августа 2002
ПРО
10 9 8 7 6
ел...
ОПТ
телеканал «Доб...
Новости
Семейные узы...
«Знатоки» возн...
Ответный уд...
№ 10. 3-я серия
Новости
Дольф Лундг ре...
Джона Ру-Блик...
Новости
Страна чужде...
ческая - «...
ребен...
55 Т/с «Сам...
104 Речерние...
15 «Останов...
на виду...
40 Софи Мар...
приключени...
«Дочь д...
100 Еремя
10 Т/с «Уб...
10 Т/с «Абс...
«На фут...
100 Сервал...
100 Ночное...
100 Эдвард Рад...
статья На...
100 Х/ф «Человек